

ANAYASA MAHKEMESİ KARARI

Esas No:1963-173

Karar No:1965-40

Karar tarihi:26/9/1965

Resmi Gazete tarih/sayı:25.7.1967/12656

Dâvacı: Türkiye işçi Partisi

Dâvanın konusu: Türk Ceza Kanununun 5844 sayılı kanunla değişik 141/1. ve 142/1. maddelerinin Anayasa'ya aykırı olduğu gerekçesiyle iptal edilmeleri isteminden ibarettir.

İLK İNCELEME:

Anayasa Mahkemesi içtüzüğünün 15 inci maddesi uyarınca 11/3/1963 gününde yapılan ilk incelemede, İşçi Partisi Tüzüğü'nün 17 nci maddesine göre partinin en yüksek merkez organının Merkez Yönetim Komitesi olduğu üyelerden ismail Hakkı Ülkmen, İbrahim Senil, Celâlettin Kuralmen ve Muhittin Gürün'ün Parti tüzüğü'nün 15 inci maddesi gereğince partinin en yüksek Merkez Organının Genel Yönetim Kurulu olduğu yolundaki muhalefetleriyle tesbit olunduktan sonra, olayda Türk Ceza Kanununun 141 inci ve 142 nci maddelerinin I numaralı bentleri hakkında iptal dâvası açılması için Genel Yönetim Kurulunda Merkez Yönetim Komitesine tam yetki verildiği ve bu komitece de dâva açılmasının kararlaştırıldığı anlaşıldığından dâvanın, Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri hakkındaki 44 sayılı kanunun 25 inci maddesinin I numaralı bendine uygun olarak, partinin yetkili organı tarafından açıldığının kabulüne üyelerden Şemsettin Akçoğlu'nun dâva acıma kararının, partinin en yüksek organı olan Büyük kongrece verilebileceği yolundaki muhalefeti ile karar verilmiş olmakla hazırlanan rapor, dâva dilekçesi, sözlü açıklama tutanağı, Türk Ceza Kanununun iptali istenen maddeleri ile Anayasanın dâva ile ilgili hükümleri, bunlara ilişkin gerekçeler, komisyon raporları, Meclis görüşme tutanakları okunduktan sonra gereği görüşülüp düşünüldü :

DAVACININ SÖZLÜ AÇIKLAMASI :

Bu konudaki isteğinin Mahkemece kabul edilmesi üzerine yapmış olduğu sözlü açıklamasında Dâvacı, dilekçesindeki görüşlerini çeşitli açılardan tekrarladıktan ve dâva konusu maddelerle ilgili bazı uygulamalardan söz ettikten sonra özet olarak :

"Anayasamızın, sosyalizme açık bir anayasa olduğunu, Anayasada (Bu Anayasa, sosyalist Anayasadır.) diye yazılmasına lüzum bulunmadığını, buna mukabil Anayasamızın kapitalizme ve liberalizme (kamu yararı) ile ve (Devlete sosyal Ödevleri gerçekleştirmeyi yükümlemesi) ile sınır koyan bir Anayasa olduğunu, sosyalizme ise kat'iyen sınır tanımadığını, Anayasa'nın, her türlü dikta rejimini yasakladığını, iktidara hangi yoldan gelirse gelsin herhangi bir şahsın veya partinin tahakküm kurmasına ve millî egemenliği tekeline almasına imkân olmadığını, bu bakımdan birer dikta rejimleri olan komünizmi de faşizmi de yasakladığını, bundan başka Anayasamızın Cumhuriyetçiliğe aykırı, bölgecilik amacı güden, Türk Milletini bölen, yahut Padişahlığı getirecek bir düzen tasavvur eden partileri de yasakladığını, bunların dışında Anayasamızın hiç bir partiyi yasaklamadığını ve 141/1. ve 142/2. maddelerin de sadece komünizmi yasakladığına dair olan iddiaların yerinde olmadığını, zira maddede komünizmin bir tarifinin bulunmadığını ve maddede bahsi geçen sınıf tahakkümünün ise, sadece komünist rejiminin mümeyyiz vasfı olmayıp, faşizmin de mümeyyiz vasfı olduğunu, halbuki bu maddelerin yalnız komünizmi yasaklamayıp sosyalizmi de yasakladığını" ileri sürmüştür.

Yukarıdanberi yapılan açıklamalardan da anlaşıldığı üzere Dâvacının esas görüşü; sözü geçen 141/1. ve 142/1. maddelerin, sadece sınıf tahakkümüne, komünizme, anarşizme yönelen çabaları yasaklamayıp, Anayasa'nın çeşitli maddelerinin teminatı altında bulunan başka fikir ve dernek (siyasî parti dahil) çalışmalarını, bu arada sosyalizmi de yasakladığına ve dört kez değiştirilmiş oldukları halde, faşist karakterlerinin değiştirilmemiş bulunduğuna dayanmakta ve dilekçede çeşitli yönlerden ele alınmış bulunan Anayasa'ya aykırılık iddialarının da, bu nedenlerle öne sürüldüğü görülmektedir.

ESASIN İNCELENMESİ :

Türk Ceza Kanununun 141. ve 142. maddelerinin, iptalleri istenilen I numaralı bentleri şöyledir :

"Madde 141/1. Sosyal bir sınıfın diğer sosyal sınıflar üzerinde tahakkümünü tesis etmeğe veya sosyal bir sınıfı ortadan kaldırmağa veya memleket içinde müesses iktisadî veya sosyal temel nizamlardan herhangi birini devirmeye matuf cemiyetleri her ne suret ve nam altında olursa olsun kurmaya tevessül edenler veya kuranlar veya bunların faaliyetlerini tanzim veya sevk ve idare edenler veya bu hususlarda yol gösterenler (.....) cezalandırılır.

Bu kabil cemiyetlerin bir kaçını veya hepsini sevk ve idare edenler hakkında (.....) cezası hükmolunur."

"Madde 142/1. Sosyal bir sınıfın diğer sosyal sınıflar üzerinde tahakkümünü tesis etmek veya sosyal bir sınıfı ortadan kaldırmak yahut memleket içinde müesses iktisadî veya sosyal temel nizamlardan herhangi birini devirmek veya devlet siyasî ve hukukî nizamlarını topyekûn yok etmek için her ne suretle olursa olsun propaganda yapan kimse (.....) cezalandırılır."

Bu hükümlerin incelenmesinden de anlaşılacağı üzere :

141. maddenin I numaralı bendinde;

a) Sosyal bir sınıfın diğer sosyal sınıflar üzerinde tahakkümünü tesis etmeğe;

b) Sosyal bir sınıfı ortadan kaldırmağa;

c) Memleket içinde müesses iktisadî veya sosyal temel nizamlardan herhangi birini devirmeğe;

Matuf cemiyetleri, her ne suret ve nam altında olursa olsun, kurmağa tevessül etmek veya kurmak, veya bunların faaliyetlerini tanzim veya sevk ve idare etmek veya bu hususlarda yol göstermek;

142. maddenin I numaralı bendinde de :

a) Sosyal bir sınıfın diğer sosyal sınıflar üzerinde tahakkümünü tesis etmek;

b) Sosyal bir sınıfı ortadan kaldırmak;

c) Memleket içinde müesses iktisadî veya sosyal temel nizamlardan herhangi birini devirmek;

ç) Devlet siyasî ve hukukî nizamlarını topyekûn yok etmek;

İçin her ne suretle olursa olsun propaganda yapmak;

Eylemleri suç sayılarak yasaklanmışlardır.

Bunlardan 141. maddenin 1 numaralı bendinde yer alan (sosyal bir sınıfın diğer sosyal sınıflar üzerinde tahakkümünü tesis etmeğe matuf cemiyetleri, her ne suret ve nam altında olursa olsun, kurmaya tevessül etmek veya kurmak veya bunların faaliyetlerini tanzim veya sevk ve idare etmek veya bu hususlarda yol göstermek.) eylemi ile 142. maddenin 1 numaralı bendinde yer alan (sosyal bir sınıfın diğer sosyal sınıflar üzerinde tahakkümünü tesis etmek için her ne suretle olursa olsun propaganda yapmak) ve (Devlet siyasi ve hukuki nizamlarını topyekûn yok etmek için her ne suretle olursa olsun propaganda yapmak.) eylemlerini yasaklayan hükümlerin, Anayasa'ya aykırı olup olmadıklarının bentlerin kapsadığı diğer hükümlerden önce incelenmesi, bunların değişik açılardan ele alınmalarının mümkün olması bakımından, uygun görülmüştür.

1- Sosyal bir sınıfın diğer sosyal sınıflar üzerinde tahakkümünü tesis etmeğe matuf cemiyetleri her ne suret ve nam altında olursa olsun kurmağa tevessül etmek veya kurmak veya bunların faaliyetlerini tanzim veya sevk ve idare etmek veya bu hususlarda yol göstermek eylemleri ile sosyal bir sınıfın diğer sosyal sınıflar üzerinde tahakkümünü tesis etmek için her ne suretle olursa olsun propaganda yapmak eylemi her şeyden önce, Anayasa'nın 2. maddesinde yer alan "Türkiye Cumhuriyeti, İnsan Haklarına ve başlangıçta belirtilen temel ilkelere dayanan, millî, demokratik, lâik ve sosyal bir Hukuk Devletidir." Hükümüne ve bu maddenin gönderme yaptığı başlangıç kısmında belirtilen;

(Bütün fertlerini, kaderde, kıvançta ve tasada ortak, bölünmez bir bütün halinde, millî şuur ve ülküler etrafında toplayan ve milletimizi, dünya milletleri ailesinin eşit haklara sahip şerefli bir üyesi olarak millî birlik ruhu içinde daima yüceltmeyi amaç bilen Türk milliyetçiliğinden hız ve ilham alarak ve; "Yurtta sulh, cihanda sulh" ilkesinin, millî mücadele ruhunun, millet egemenliğinin, Atatürk devrimlerine bağlılığın tam şuuruna sahip olarak;

İnsan Hak ve Hürriyetlerini, millî dayanışmayı, sosyal adaleti, ferdin ve toplumun huzur ve refahını gerçekleştirmeyi ve teminat altına almayı mümkün kılacak demokratik hukuk devletini bütün hukukî ve sosyal temelleriyle kurmak (.....) amaçlarına aykırıdır.

Sosyal bir sınıfın diğer sosyal sınıflara tahakkümü halinde, milletin bütün fertlerinin kader, kıvanç ve tasa ortaklığının yerini, sınıflara mahsus, ayrı kıvanç ve tasalar alacağından, Anayasa'nın bu konularda öngördüğü birlik yıkılacaktır. Sınıfların birbirine zıt olan duyguları, millî birliği zedeleyecek ve yurt içinde sulh ve sükûnu bozacaktır. Belki de sınıf mücadelesi, hukuk sahası dışına çıkabilecek, ezmek ve ezilmemek çabaları, iç boğuşma haline gelebilecektir.

Sınıf tahakkümünü korumak yolundaki bu çatışmalar, millî mücadele ruhunu, Anayasa'nın millet egemenliği kuralını ve Atatürk devrimlerine bağlılık şuurunu da kökünden sarsacaktır.

Millî mücadele ruhu, bütün milletin vatani kurtarma çabasında el birliği yapması ve her türlü fedakârlığa seve seve katlanması anlamını taşır. Belli bir sınıfın tahakkümünü tesis etme çabalarının yaratacağı kin yüzünden millî mücadele ruhu da sarsılacaktır.

Sınıf tahakkümünün bulunduğu yerde millî egemenliğin var olduğu savunulamaz. Çünkü, egemenlik milletin tümünde değil, hükmeden sınıfta olacaktır.

Sosyal bir sınıfın diğer sosyal sınıflara tahakkümü, Atatürk devrimlerine bağlılık şuru ile de bağdaşmaz. Çünkü, Atatürk devrimleri "Türk milletini her alanda çağdaş uygarlık düzeyine çıkartmayı ve huzura kavuşturmayı gaye edinmiştir. Bütün devrimler, topyekûn milletin yükselmesi amacı ile yapılmıştır.

Bir sınıfın diğer sınıflara tahakkümü eylemi, insan hak ve hürriyetlerine de aykırıdır.

Esas No:1963-173
Karar No:1965-40

Anayasa'mız, kişinin temel haklarını ve ödevlerini çeşitli maddelerinde göstermiştir. Sınıf tahakkümünü, bu hak ve Ödevlerin, belli sınıflara hasredilmesine veya bunların özlerine dokunacak şekilde kısıtlanmasına imkân verdiği için, insan hak ve hürriyetleri düzenine uygun düşmez.

Bu eylem, sosyal adalet ve sosyal güvenlik ilkelerine de aykırıdır. Çünkü bunlar bir sınıfı değil, sınıfı ne olursa olsun bütün kişileri kapsayan ilkelere dayanır. Sınıf hâkimiyetine dayanan bir Devlet sisteminde ise, sosyal adalet ve sosyal güvenliğin bütün kişiler için varolduğu söylenemez.

Bu eylem, hukuk devleti esaslarına da aykırıdır. Anayasa'mızın kurduğu devlet düzeni, hukuk devleti niteliğinden ayrılmaz. Hukuk devleti de, bütün faaliyetlerinde hukukun hâkim olduğu bir devlet düzenidir. Sınıf hakimiyetinde böyle bir devlet düzeninden söz edilemeyeceği aşikârdır.

Bu eylem, lâiklik ilkesine dokunulmasına da yol açabilir. Çünkü, sınıf tahakkümü düzeninde bu ilkeyi zedeleme arzusuna karşı koyabilecek bütün güç ve engeller ortadan silinmiş durumdadır.

Bu eylem, demokratik devlet esaslarına ve Anayasa'nın, "Türkiye Cumhuriyetinin her türlü saltanat, şahıs ve zümre hâkimiyeti şekillerini reddeden, demokratik bir devlet olduğu" gerekçesine dayanan ve "Türkiye devleti bir Cumhuriyettir." hükmünü koyan 1. maddesine de aykırıdır.

Demokratik devlet, egemenliğin bir kişi, zümre veya sınıf tarafından, belli sınıflar yararına kullanılmadığı serbest ve genel seçimin iktidara gelmede ve iktidardan ayrılmada tek yol olarak kabul edildiği ve iktidarın bütün millet yararına kullanıldığı, kısacası, demokrasi prensiplerinin hâkim olduğu bir idare biçimidir. Sınıf tahakkümünde ise, bu prensiplerin yer alması düşünülemez.

Kaldı ki Anayasa'nın 4. ve 12. maddeleri, iptali istenilen bentler yönünden, kesin ve açık hükümler taşımaktadır.

Bunlardan 4. maddede (Egemenlik kayıtsız şartsız Türk Milletininindir.

Millet, Egemenliğini, Anayasa'nın koyduğu esaslara göre, yetkili organlar eliyle kullanır.

Egemenliğin kullanılması hiç bir suretle belli bir kişiye, zümreye veya sınıfa bırakılamaz. Hiç bir kimse veya organ kaynağını Anayasa'dan almayan bir devlet yetkisini kullanamaz."

denmektedir.

Anayasa'nın bu maddesi, konuya kesinlik getirmektedir. Madde, sosyal bir sınıfın diğer sosyal sınıflar üzerinde tahakkümünü tesis etme eylemini açıkça reddetmekte ve Egemenlik kayıtsız şartsız Türk Milletininindir." hükmü ile de sınıf egemenliğini Anayasa dışına itmektir.

Maddenin ikinci ve üçüncü fıkraları ise; egemenliğin, Anayasa'nın belirttiği esaslar çerçevesinde ve yetkili kıldığı organlar eliyle kullanılabilceğini, bunların dışında hiç bir kişi, zümre veya sınıfın, buna sahip çıkamayacağını, kesin olarak belirtmektedir.

12. maddede "Herkes, dil, ırk, cinsiyet, siyasî düşünce, felsefi inanç, din mezhep ayırımı gözetilmeksizin, kanun önünde eşittir.

Hiç bir kişiye, aileye, zümreye veya sınıfa imtiyaz tanınmaz."

hükümleri yer almıştır.

Sınıf tahakkümünü Anayasa'nın bu maddesi de yasaklar. İkinci fıkradaki "Hiç bir kişiye, aileye, zümreye veya sınıfa imtiyaz tanınmaz." hükmünün sınıf imtiyazına dahi müsaade etmemesi

Esas No:1963-173
Karar No:1965-40

karşısında, hukuk kurallarını, insan hak ve hürriyetlerini daha ağır derecede bozan sınıf tahakkümünün, Anayasa düzenine tamamiyle aykırı olacağından şüphe edilemez.

Anayasa'nın 57. maddesi de sınıf tahakkümünü önleyen hükümler taşımaktadır. Özellikle maddenin birinci fıkrasının "Siyasî partilerin tüzükleri, programları ve faaliyetleri, insan hak ve hürriyetlerine dayanan demokratik ve lâik cumhuriyet ilkelerine ve Devletin ülkesi ve milleti ile bölünmezliği temel hükmüne uygun olmak zorundadır. Bunlara uymayan partiler temelli kapatılır." şeklindeki hükmü ile, siyasî partilerin, demokrasi düzenini, cumhuriyet ilkelerini, insan hak ve hürriyetlerini ve lâiklik esasını yıkacak bir kuvvet haline gelmeleri önlenmiştir.

Yukarıda belirtildiği gibi Türkiye Cumhuriyeti, saltanat, zümre ve sınıf hâkimiyeti şekillerini reddeden demokratik bir devlet biçimidir. Bu esası, Anayasa'nın 1. maddesinin gerekçesinde bulduğumuz gibi, 2. maddesinde belirtilen Türkiye Cumhuriyetinin niteliklerinde de bulmaktayız.

İnsan haklarını çiğnediği, fert huzurunu ve başlangıçtaki temel ilkeleri bozduğu, millî, demokratik, lâik ve sosyal bir hukuk devleti nitelikleri ile bağdaşmadığı için, sosyal bir sınıfın diğer sosyal sınıflara hâkimiyetini amaç edinmiş siyasî partiler de Anayasamıza uygun bir müessese olarak kalamazlar. Böylece bir maksat güden siyasî partilerin demokratik düzeni ve Cumhuriyetin temel ilkelerini yıkacakları aşikârdır.

Bu nedenlerle, Türk Ceza Kanununun 141. ve 142. maddelerinin I numaralı bentlerinde yer alan sosyal bir sınıfın diğer sosyal sınıflar üzerinde tahakkümünü tesis etmeğe matuf cemiyetleri her ne suret ve nam altında olursa olsun kurmaya tevessül etmek veya kurmak veya bunların faaliyetlerini tanzim veya sevk ve idare etmek veya bu hususlarda yol göstermek veya bu konularda her ne suretle olursa olsun propaganda yapmak eylemlerini yasaklayan hükümlerde Anayasa'ya aykırılık yoktur.

II- Dâva konusu 142. maddenin I numaralı bendinde yer alan (Devlet siyasî ve hukukî nizamlarını topyekûn yok etmek için her ne suretle olursa olsun propaganda yapmak) eyleminin yasaklanması da Anayasa'ya aykırı değildir. Çünkü bu eylem, anarşizme yol açan niteliktedir. Anarşizm ise, demokratik bir hukuk devleti düzeni ile hiç bağdaşmayan ve Anayasa'nın topyekûn kaldırılmasını öngören bir sistem olduğundan, böyle bir düzeni kurma yolundaki çabaların yasaklanmasının, Anayasa'ya uygun ve onu korumaya yönelik bir tedbir olduğu, başkaca açıklamayı gerektirmeyecek derecede meydandadır.

III- 141. ve 142. maddelerin iptalleri istenilen I numaralı bentlerinde yer alan ve yukarıda incelenenler dışında kalan :

Sosyal bir sınıfı ortadan kaldırmaya;

Memleket içinde müesses iktisadî veya sosyal temel nizamlardan herhangi birini devirmeğe;

Matuf cemiyetleri, her ne suret ve nam altında olursa olsun kurmağa tevessül etmek veya kurmak veya bunların faaliyetlerini sevk ve idare etmek veya bu hususlarda yol göstermek (Madde 141/1);

Sosyal bir sınıfı ortadan kaldırmak;

Memleket içinde müesses iktisadî veya sosyal temel nizamlardan herhangi birini devirmek;

için her ne suretle olursa olsun propaganda yapmak (Madde 142/1); eylemlerine gelince :

Esas No:1963-173
Karar No:1965-40

Bu eylemlerin gerçek niteliklerini anlayabilmek için, bunları yasaklayan hükümlerin Ceza Kanunumuza hangi maksatlarla alındıklarının araştırılması ve bu bakımdan söz konusu hükümlere ilişkin gerekçelerin incelenmesi gerekmektedir.

Türk Ceza Kanununun 141. ve 142. maddelerinin iptalleri istenen I numaralı bentleri; 1930 tarihli İtalyan Ceza Kanununun (ki Türk Ceza Kanununa esas olan 1889 tarihli kanunun yerini almıştır.) 270. ve 272. maddelerinden, ilk kez 1936 günlü ve 3038 sayılı kanunla, Ceza Kanunumuza aktarılmış ve bu hükümler, sonradan 3531, 4934, 5435. ve 5844. sayılı kanunlarla dört kez değiştirilmiştir.

3038 sayılı kanunla yapılan değişiklikten önce Türk Ceza Kanununun konu ile ilgili hükümleri şöyle idi :

Türk Ceza Kanununun, 125. maddesi ile başlayan ikinci kitabının (Devletin emniyetine karşı cürümler) başlıklı birinci babının, (Vatan aleyhinde cürümler) başlıklı birinci faslında yer alan hükümleri, Devleti, siyasî ve mülkî bütünlüğüne doğrudan doğruya yapılacak tecavüzlere karşı korumakta ve fakat zora dayanan siyasî rejimlerin ve bu arada komünizmin kurulması hazırlıklarını önlememekte idi. 1930 tarihli İtalyan Ceza Kanununun 270. ve 272. maddelerinden yararlanarak hazırlanan ve 1936 yılında yayımlanan 3038 sayılı Kanunla Ceza Kanunumuza bu konularda Önleyici hükümler konmuştur.

Millî sınır tanımayan ve özellikle Dünya ihtilâli iddiasında bulunan ihtilâlcî sosyalizm (komünizm) in yayılması tehlikeleri karşısında her devlet, kendi rejimini korumak ihtiyacını duymuş ve bu yüzden memleketimiz de sözü geçen 3038 sayılı Kanunla bu yöndeki boşluğu kapatmak istemiştir.

Türk Ceza Kanununun 7/4/1936 günlü ve 3038 sayılı Kanunla değiştirilmiş olan 141. ve 142. maddelerinin birinci fıkraları şöyledir.

"Memleket dahilinde içtimaî bir zümrenin diğerleri üzerinde tahakkümünü şiddet kullanmak suretiyle tesis etmeye veya içtimaî bir zümreyi şiddet kullanarak ortadan kaldırmaya veya memleket dahilinde teşekkül etmiş iktisadî veya içtimaî nizamları şiddet kullanarak devirmeğe matuf cemiyetleri tesis eden, teşkil eden, tanzim eden kimsecezalandırılır." (Madde 141)

"Memleket dahilinde içtimaî bir zümrenin diğerleri üzerinde tahakkümünü şiddet kullanmak suretiyle tesis etmek veya içtimaî bir zümreyi şiddet kullanarak ortadan kaldırmak veya memleket dahilinde teşekkül etmiş iktisadî veya içtimaî nizamları şiddet kullanarak devirmek, yahut memleketin siyasî ve hukukî herhangi bir nizamını yıkmak içm propaganda yapan kimse cezalandırılır." (Madde 142)

Bu maddelerin gerekçeleri özetle şöyledir :

"..... Son zamanların bazı hadiseleri delâletiyle mevcut ceza hükümlerimizin bu hâdiseleri dairei şümulüne almadığı görülerek Devletin emniyet ve selâmetini her türlü fena hareketlere karşı cezaî müeyyidelerle mahfuz bulundurma lüzumu tahakkuk etmiştir. (.....) 141. madde, Türkiye'de teşekkül etmiş veya edecek olan maksatları siyasî ve içtimaî nizamı bozmaya matuf bulunan siyasî cemiyetleri istihdaf etmektedir.

Maddenin sarahatine ve ihtiva ettiği hususlara nazaran komünist ve anarşist cemiyetler bu maddenin şümulüne dahil bulunmaktadır. Devletin selâmet ve hayatını bu gibi muzır ve yıkıcı faaliyetlere karşı korumak için böyle bir maddeye lüzum vardır. (.....) 142. madde ise, bu gayeye matuf propagandaları tecziye etmektedir. (Türkiye Büyük Millet Meclisi zabıt ceridesi Yıl 1936, Cilt : 12 S. Sayı 250).

Esas No:1963-173
Karar No:1965-40

16 Temmuz 1938 gününde yayımlanan 3531 sayılı kanunla değiştirilmiş olan 141. ve 142. maddeler şöyledir :

"Madde 141.- Memleket dahilinde içtimaî bir zümrenin diğerleri üzerinde tahakkümünü tesis etmeğe veya içtimaî bir zümreyi ortadan kaldırmaya veya memleket dahilinde teşekkül etmiş iktisadî veya içtimaî nizamları devirmeğe matuf cemiyetleri tesis eden, teşkil eden, tanzim eden veya sevk ve idare eden kimse (.....) cezalandırılır.

Maksada vüsul için şiddet kullanmak da istihdaf edilmiş ise verilecek ceza (.....) ağır hapidir.

(.....)"

"Madde 142.- Memleket dahilinde içtimaî bir zümrenin diğerleri üzerinde tahakkümünü tesis etmek veya içtimaî bir zümreyi ortadan kaldırmak yahut memleket dahilinde teşekkül etmiş iktisadî veya içtimaî nizamları devirmek yahut memleketin siyasî veya hukukî bir nizamını yıkmak için propaganda yapan kimse (.....) cezalandırılır.

Propaganda yukarıki fıkrada yazılı hareketleri şiddet kullanarak elde etmeye matuf bulunduğu takdirde verilecek ceza (.....) ağır hapidir.

(.....)"

3038 ve 3531 sayılı kanunlarda yer alan hükümlerin karşılaştırılmasından anlaşılacağı üzere, Önce suç unsurları arasında bulunan şiddet kullanma hali, bu kanunla suç unsuru olmaktan çıkarılmış, ancak, yeni maddelere cezayı artırıcı sebep olarak alınmıştır.

Bu değiştirmelerin gerekçeleri özetle şöyledir :

"..... 141. ve 142. maddeler, Ceza Kanunumuzun, rejimi koruyucu hükümleri ihtiva eden iki mühim maddesidir. (.....) Bu hükümler, memleket dahilinde rejimi tam bir surette korumak için kâfi görülmemektedir. Zira, Hükümet şeklini tağyir maksadına müstenit cemiyetlerin müessesileri ile idare heyeti azaları ve içtima mahallinin sahip veya müsteciri haklarında Cemiyetler Kanununun koyduğu para cezasına dair olan hüküm istisna edilirse, mevzuatımızda, gayesi yukarıda yazılı maksatlar olduğu halde buna vusul için şiddet kullanmayı istihdaf etmeyen cemiyetlerin tesis ve teşkili ve bunlara girmek ve bu maksatlar için propaganda yapmak keyfiyeti bir ceza tehdidi altında bulunmamaktadır.

Bundan başka son defa Teşkilâtı Esasiye Kanununda yapılan değişiklikle Devletçilik, Milliyetçilik, inkılâpçılık, Halkçılık ve Lâiklik Devletin ana vasıfları olarak kabul edilmiştir. Bu vasıflara muhalif gayesi olan cemiyetlerin tesis ve teşkilini ve böyle bir cemiyete girmek keyfiyetini ve bu yolda propaganda yapmayı ceza tehdidi altında menedici bir hüküm de yoktur. İşte bu iki maddede yapılan değişiklikle bu noksanlar ikmâl edilmiş ve tatbikatta herhangi bir tereddüde mahal verilmemek üzere propagandanın fiil, söz veya her nevi neşir vasıtasıyla olabileceği tasrih edilmiştir. (T.B.M.M. Zabıt Ceridesi Yıl 1938 Cilt : 26 S. Sayı: 320).

141. ve 142. maddelerde 13/6/1946 günlü ve 4934 sayılı Kanunla yapılan değişiklikler şöyledir :

"Madde 141.- Memleket içinde içtimaî bir zümrenin diğerleri üzerinde tahakkümünü tesis etmeğe veya içtimaî bir zümreyi ortadan kaldırmaya veya memleket içinde teşekkül etmiş iktisadî veya içtimaî nizamları devirmeğe matuf cemiyetler tesis, teşkil tanzim veya sevk ve idare eden kimse cezalandırılır.

(.....)

Bu maksatlara varmak için şiddet kullanılmak da istihdaf edilmiş ise veya zor kullanılmış ise verilecek ceza ağır haptir.

(.....)"

"Madde 142.- Memleket içinde içtimaî bir zümrenin diğerleri üzerinde tahakkümünü tesis etmek veya içtimaî bir zümreyi ortadan kaldırmak yahut memleket içinde teşekkül etmiş iktisadî veya içtimaî nizamları devirmek veya siyasî veya hukukî nizamları yıkmak için propaganda yapan kimse (.....) cezalandırılır."

Propaganda, yukarıdaki fıkrada yazılı hareketleri şiddet kullanarak elde etmeye matuf bulunduğu takdirde verilecek ceza ağır haptir.

(.....)"

Bu değiştirmenin gerekçeleri özetle şöyledir :

"..... Ceza Kanunumuza, 1938 yılında yapılan değişiklikler neticesinde konulan bâzı maddelerin, memleketin güvenliğine, bünyesine ve ihtiyacına göre doğru ölçüler dahilinde değiştirilmesi, partiler teşkiline karşı koyması ihtimali olan hükümlerin değiştirilmesi amacı ile incelemeler yapılmış ve vatandaşların sınıf menfaatleri üzerine parti kurmalarına kanun yolu ile mani olmamak ve kökü dışarda yani yabancı aleti olan cemiyet ve partiler ve onlardan mülhem olan cemiyet ve partilere karşı kanun yolu ile karşı koymaya devam etmek şeklinde hülâsa edilebilen Ölçüler dahilinde bir değişiklik yapmak üzere bu tasarı meydana getirilmiştir. (.....)

141. madde sınıf esası üzerine kurulacak partilere karşı koymamaktadır. Çünkü demokratik bir rejimde partiler birbirlerini yok etmek veya diğerleri üzerinde tahakküm tesis etmek gayesi ile kurulmazlar. Bu madde içtimaî bir sınıfın diktatörlüğü veya içtimaî bir sınıfın ortadan kaldırılması gayesi ile kurulacak cemiyetleri ceza tehdidi ile yasak etmek suretiyle parti diktatörlüğünü önlemekte ve çok partili demokrasi esaslarını sağlamaktadır.

İkinci fıkradaki siyasî veya hukukî nizamın ortadan kaldırılması mevzuundaki ortadan kaldırmanın, zor yani kanuna aykırı yollarla yapılmasının gaye edinilmesi men'edilmek istenilmiş ve bu suretle kanun yolları ile değişiklik yapılması için partiler kurulmasına imkân verilmiştir.

Memleketin güvenliğine, bünyesine ve ihtiyacına göre hangi nizamın kanun yolları ile dahi değiştirilmemesi gerektiğini açıkça göstermek lüzumu karşısında demokrasinin en ileri şekli olan cumhuriyeti korumak maksadı ile gayesi cumhuriyetçiliğe aykırı olan cemiyetler yasak edilmiştir." (Tutanak dergisi yıl 1946, Cilt : 24, S. Sayı : 171.)

5435 sayılı Kanunla değiştirilen 141. ve 142. maddeler şöyledir :

"Madde 141.- Memleket içindeki içtimaî bir sınıfın değerleri üzerinde tahakkümünü tesis etmek veya içtimaî bir sınıfı ortadan kaldırmak veya memleket içinde kurulmuş iktisadî veya içtimaî ternel nizamları devirmek amacı ile cemiyet tesis, teşkil, tanzim veya sevk ve idare eden kimse (.....) cezalandırılır.

Amacı, cemiyetin siyasî veya hukukî herhangi bir temel nizamını devirmek olan yıkıcı cemiyetleri memleket içinde tesis, teşkil, tanzim veya sevk ve idare eden kimse birinci fıkrada yazılı cezayı görür.

Esas No:1963-173
Karar No:1965-40

Yukarıdaki fıkralarda yazılı amaçlara varmak için cemiyetlerce her ne suretle olursa olsun tehdit etmek vasıta olarak kabul edilmişse veya ne suretle olursa olsun cebir ve şiddet kullanmak veya her ne suretle olursa olsun tehdit etmek vasıta olarak kabul edilmişse veya bu cihet açıklanmamış olmakla beraber cebir ve şiddet veya tehdit başarı için gerekli bulunmuş ise cemiyeti tesis, teşkil, tanzim veya sevk ve idare eden kimseye verilecek ağır hapis cezası aşağı olamaz.

(.....)"

Madde 142.- Memleket içindeki içtimaî bir sınıfın diğerleri üzerinde tahakkümünü tesis etmek veya içtimaî bir sınıfı ortadan kaldırmak, yahut memleket içinde kurulmuş iktisadî veya içtimaî temel nizamları devirmek veya siyasî veya hukukî temel nizamları yıkmak için her ne suretle olursa olsun propaganda yapan kimse (.....) cezalandırılır.

Propaganda, yukarıdaki fıkrada yazılı amaçlara varmak için cebir ve şiddet kullanmayı veya tehdit etmeyi de tazammun ediyorsa ilk fıkra uyarınca verilecek ceza (.....) aşağı olamaz.

(.....)"

Bu değiştirmelerin gerekçeleri, özetle şöyledir :

"Son zamanlarda komünistlik ve dincilik propaganda ve cereyanları, dikkati çekecek bir mahiyet almıştır. Hal ve vaziyetin imkân ve müsaadesine göre çeşitli ve çok değişik şekillerde çalışmalarla cemiyet nizamlarını, komünist esaslara ve dinî akidelere uydurmak isteyenlerin gizli ve açık her nevî hareket ve faaliyetleri, memleket ve halkın emniyet ve selâmeti, ilerleme ve gelişmesi namına tehlike teşkil etmeğe başlamış ve cemiyeti içinden gevşetip çökertmeğe matuf bu türlü bozguncu faaliyetlerin lâyük oldukları şiddet ve emniyetle takip ve tenkilini gerekli kılmıştır. (.....)

141. maddenin ilk fıkrası ile yasaklanan eylemlerden birisi de memleket içinde kurulu iktisadî veya içtimaî nizamları devirmek amacı ile cemiyet kurmaktır.

İçtimaî nizam, bir cemiyetin varlığını koruyan bütün kaide ve müesseseleri, iktisadî nizam ise bir cemiyette, servetin istihsal ve tedavül ve taksimini ve sermaye ve emek sahipleri arasındaki münasebeti düzenleyen esas ve usulleri ifade eder. (.....)

Komünizm, cemiyetin içinde zümre tahakkümünü kurmak veya bir zümreyi kaldırmak isteyen bir fikir sistemi olduktan başka, cemiyetin iktisadî ve içtimaî nizamlarını devirerek yerine kendi görüşüne uygun iktisadî ve içtimaî bir nizam kurmayı tek gaye sayar. Bu sebeptir ki komünist cemiyetler maddenin ilk fıkrasına göre men ve zecredilmiş bulunurlar. (.....)

Maddenin üçüncü fıkrası birinci ve ikinci fıkralarda yazılı suçların şiddet sebeplerini bildirir. Bu halde ceza, fıkrada görüldüğü veçhile, artırılmıştır. Cebir ve şiddet maddî surette eşya veya şahıslara yönetilebileceği gibi manevî olarak tehdit suretiyle de olabileceğinden, bu cihetler kanunda açıklanmakla beraber, bunların çeşitli işlenme tarzları (Herne suretle olursa olsun) sözü ile yasak edilmiştir. Bundan başka cemiyetlerce başarı vasıtası olarak cebir ve şiddet kullanmak veya tehdit etmek, evvelden sözleşilip açıklanmamış olsa bile cemiyetin muhtemel mukavemetine karşı böyle bir vasıtaya müracaat etmeden amaca varmanın imkânsızlığı anlaşılırsa, cebir ve şiddet icra veya tehdit ikâ evvelden kabul edilmişcesine cezanın artırılacağı fıkrada beyan olunmuştur." (T.B.M.M. Tutanak Dergisi Yıl 1949, Cilt 20-S. Sayısı :257)

5844 sayılı kanunla değiştirilen ve bugün yürürlükte bulunan 141. ve 142. maddelerin 1 numaralı bentleri şöyledir :

Esas No:1963-173
Karar No:1965-40

Madde 141/1.- Sosyal bir sınıfın diğer sosyal sınıflar üzerinde tahakkümünü tesis etmeye veya sosyal bir sınıfı ortadan kaldırmaya veya memleket içinde müesses iktisadî veya sosyal temel nizamlardan herhangi birini devirmeğe matuf cemiyetleri her ne suretle ve na altında olursa olsun kurmaya tevessül edenler veya kuranlar veya bunların faaliyetlerini tanzim veya sevk ve idare edenler veya bu hususlarda yol gösterenler (.....) cezalandırılır.

Bu kabil cemiyetlerin bir kaçını veya hepsini sevk ve idare edenler hakkında (.....) hükmolunur."

"Madde 142/1.- Sosyal bir sınıfın diğer sosyal sınıflar üzerinde tahakkümünü tesis etmek veya sosyal bir sınıfı ortadan kaldırmak yahut memleket içinde müesses iktisadî veya sosyal temel nizamlardan herhangi birini devirmek veya Devlet siyasî ve hukukî nizamlarını topyekûn yoketmek için her ne suretle olursa olsun propaganda yapan kimse (.....) cezalandırılır."

Bu değiştirmelerin gerekçeleri, özetle şöyledir :

"..... Demokrasi bir mefkûredir. Bu mefkurenin ilham almakta olduğu tek kaynak ise hürriyettir. Hürriyetin muayyen bir felsefe ışığı altında tefsir edilmesine göre ortaya çeşitli siyasî sistem örnekleri çıkmaktadır. Bilhassa ikinci Dünya Harbinden önce Almanya, İtalya, Japonya gibi devletlerde yerleşmek imkânını bulan faşist rejimler demokrasi idealini külliyen inkâr etmiş olmakla bu mefkureyi yaşatmak isteyen siyasî camialar için onlara karşı müdafaa ve muhafaza'î- nefis tedbirleri ittihaz olunması zaruridir.

Lâkin faşist diye tavsif olunan siyasî rejimin yanı başında hürriyeti ve demokrasi idealini inkâr etmemekle beraber, bu kıymetleri, anlaşılmalari icap eden tarzdan başka türlü anlayan ve gayeye varmak için her türlü imkân ve vasıtaları, makyavelist bir inanışla mübah ve meşru gören marksist bir demokrasi telâkkisi mevcuttur.

Marksizm aslında muayyen bir doktrinden ibaret olmayıp, insan ve dünya hakkında umumî bir görüş tarzı meydana getirir.

Marksist görüşün ekseriya zannedildiği gibi sadece bir iktisadî doktrini yoktur, aynı zamanda siyasî bir doktrini de vardır.

Marksist siyasî doktrinin esası tahakkümdür, yani diktatörlüktür. Tahakkümle hürriyet bir arada mütalâa edilemeyeceğine göre, marksist siyasî akidenin de gerçek demokrasi ile bir münasebeti kurulamaz. Bilâkis, Marksist siyasî telâkkiyi gerçek demokrasinin zıddı olarak mütalâa etmekte isabet vardır. (.....)

şu halde hürriyeti boğan, istibdada sürükleyen ve baskı yaratan tekmil cereyanlara karşı ferdi ve cemiyeti masum bulundurabilmek için Devlet hukuk nizamında kifayetli kaideler tesis etmiş olmalıdır.

Türk Ceza Kanununun halen mer'i bulunan 141., 142., 163. maddeleri Türk vatandaşlarının, Anayasa ile tanınan kamu haklarını ve Türk demokrasisini, ifrat cereyanlara, hürriyeti boğucu hareketlere ve bozguncu faaaliyetlere karşı himaye eden hükümleri muhtevi bulunmaktadır.(.....)

Gerçekten kanun vaz'ının ifrat teşkil eder mahiyetteki bozguncu hareketlere karşı daima uyanık bulunması zarureti aşıkârdır. Menşeyini hariçte bulan ve yurt istiklâlini, vatandaş haklarını imha gayretini güden istilâcı hareketler, takip eyledikleri bozguncu gayelerini gizlemekte büyük maharet göstermekte, Türk cemiyetinin karşısına türlü kisvelere bürünerek çıkmaktadırlar. Takibedilen usulleri, Metodları zamanın icablarına uydurmakta ve bu suretle müdafaa vasıtalarının

Esas No:1963-173
Karar No:1965-40

tesirine karşı korunmakta büyük maharet göstermektedirler. Bu sebepler dolayısıyla kanun vaz'ının bu bozguncu ve Türk Cemiyet ve demokrasisinin kalpgâhına müteveccih hareketleri dikkatle takip etmesi ve yeni metodlara karşılık yeni müdafaa vasıtalarını tesbit ve tâyin ederek mevzuatı teçhiz etmesi bir zarurettir. Ceza Kanunumuzun 141., 142. ve 163. maddeleri değiştirilirken hareket noktası mezkûr müşahade olunmuştur.(...)

141. maddenin birinci fıkrasında komünist birleşmelerin kurulmasına tevessül olunması, bunların teşkil, tanzim, sevk ve idare edilmesi ve bu hususta yol gösterilmesi suç sayılmış bulunmaktadır. Bu maksat bir sosyal sınıfın diğer sosyal sınıflar üzerinde tahakkümünün tesisi) ibaresi ile ifade olunmuştur. Aynı fıkrada mevcut (Bir sosyal sınıfı cebir yolu ile kısmen veya tamamen ortadan kaldırmaya veya memleket içinde müesses iktisadî ve sosyal nizamları cebren yoketmeye matuf birleşmeler ...) ibaresi ile istihdaf edilen gaye, cebri vasıta olarak kullanan sosyalist ve sair mahiyetteki birleşmeleri tecrim eylemektir. (.....)

İktisadî ve siyasî nizam tabirleri, çok geniş bir mâna ihtiva eylemeleri dolayısıyla her türlü bozucu ve bozguncu faaliyetleri ihata eylemek maksadiyle istimal edilmişlerdir. Bu itibarla meselâ iktisadî nizam, ferdî mülkiyete mütedair nizam olduğu gibi, mutevası iktisadî olan bütün hukukî münasebetler nizamını da ifade eder. Kanunlarca tanzim edilmiş bulunan sanayi, ziraat ve ticaret nizamları da keza iktisadî nizam çerçevesine dahildir. Buna nazaran menşei iktisadî olmayan topluluk nizamları da hukukî nizamı teşkil eder. (.....)

Maddenin ikinci fıkrası, anarşizm, mehilizm gibi cemiyet binasını bütünü ile yıkmayı istihdaf eden ve bunun yerine nizamsızlık ve teşkilâtsizliği ikâme eylemek isteyen bozguncu cereyanların tecrim ve tecziyesini istihdaf eylemektedir. Bu maksadı daha iyi ifade edebilmek için fıkraya (topyekûn) tâbirinin ilâvesi muvafık sayılmıştır. Fıkradaki (Siyasî ve hukukî nizam) ibaresi ile Devleti teşkil eden siyasî ve hukukî müesseselerin bütünü kastolunmuştur (T.B.M.M. Tutanak Dergisi Yıl : 1951, Cilt : 10 S. Sayı : 264)

Yukarıda özetlenen gerekçelere dayanan ve cebir unsurunu da kapsayan Hükümet Tasarısı ile yine cebir unsurunu kapsayan Adalet Komisyonu tasarısı ve raporu Genel Kurula sunulmuş, cebir unsurunun leh ve aleyhinde yapılan görüşmelerden sonra maddeler, tasarıdaki cebir unsuru çıkarılmak suretiyle kabul edilmiştir.

Bu gerekçeler göstermektedir ki, söz konusu hükümlerin Ceza Kanunumuza alınmalarına sebep, demokratik Anayasa rejimimizi, demokrasi esasları ile bağdaşmayan fikir akımlarına karşı korumaktır. Ceza Kanunumuz, dâvaya konu olan maddeleri ile faşizm, anarşizm, komünizm ve ırkçılık gibi hürriyet ve demokratik hukuk devleti rejimi ile bağdaşmayan doktrinlerin gerçekleştirilmesi çabalarını yasaklamıştır.

Faşizm ve ırkçılık gibi sistemler, dâva konusu maddelerin dâva dışında kalan diğer bentleri ile yasaklanmış ve ceza tehdidi altına alınmıştır. Maddelerin, 1 numaralı bentlerinde yer alan hükümlerle sadece komünizme yönelen çabaların yasaklanmalarının öngörüldüğü, yukarıda yazılı gerekçelerinden, açıkça anlaşılmaktadır.

Komünizmin; insan haklarına dayanan ve millî, demokratik, lâik ve sosyal bir hukuk devleti niteliğini taşıyan Türkiye Cumhuriyeti ilkelerine aykırı bulunduğu bir gerçektir. Çünkü komünist doktrininin ana nitelikleri bakımından proletarya sınıfının hakimiyetini, mülkiyetin ortadan kaldırılmasını Öngördüğü ve kendi sistemini desteklemeyen bütün temel hak ve hürriyetleri reddettiği, bilinen bir keyfiyettir. Böyle bir istemin ise, Anayasa ile bağdaşmadığı açıktır.

Bu nedenlerle komünist bir rejimin memleketimizde kurulmasını sağlamak maksadı ile sosyal bir sınıfı ortadan kaldırmaya veya memleket içinde müesses iktisadî veya sosyal nizamlardan

Esas No:1963-173
Karar No:1965-40

herhangi birini devirmeye matuf cemiyetleri (siyasî partiler dahil) her ne suret ve nam altında olursa olsun kurmaya tevessül etmeyi veya kurmayı veya bunların faaliyetlerini tanzim veya sevk ve idare etmeyi veya bu konularda propaganda yapmayı yasaklayan söz konusu hükümler de Anayasa'ya aykırı değildir.

Maddede yer alan ve komünizmin kapsamına girdiği açık bulunan (sosyal bir sınıfın diğer sosyal sınıflar üzerinde tahakkümünü tesis etme) yolunda dernek kurma veya bunun için propaganda yapma eylemlerini yasaklamanın Anayasa'ya aykırı olmadığı da, Anayasa'nın çeşitli ilkeleri bakımından, yukarıda I numaralı bölümde ayrıca belirtildiğinden burada bu konuya tekrar değinilmemiştir.

XXX

Dâvacı, 141. ve 142. maddelerin 1 numaralı bentlerinde yer alan deyimlerin anlam ve kapsamlarını belli etmenin kolay olmadığını, bunların suç olmayan eylemleri de suç saymayı mümkün kılan açıklıktan uzak ve şaşırtıcı nitelik taşıdığını, Hükümet Tasarısında var olan cebir unsurunun metinden çıkarılmasının, bu halleri daha da artırdığını ve bu bakımdan söz konusu bentlerin (kanunsuz suç olmaz) ilkesini zedelemek suretiyle Anayasa'nın 33. maddesine aykırı bulunduğunu ileri sürmüştür.

Yukarıda tüm ayrıntıları ile açıklanan dâva konusu hükümler, genel çizgileri ile :

1- Sosyal bir sınıfın diğer sosyal sınıflar üzerinde tahakkümünü tesis etmek için dernek kurmayı ve propaganda yapmayı;

2- Memlekette anarşizmi gerçekleştirmek için propaganda yapmayı;

3- Komünizme hazırlık amacı ile dernek kurmayı ve propaganda yapmayı;

yasaklamışlardır.

Her üç eylem bakımından sözü geçen hükümlerin anlam ve kapsamlarının açıklık taşımadığı iddiası yerinde değildir.

Çünkü, bu eylemlerin doktrin açısından niteliklerini belli etmek güç olmadığı gibi, sınıf tahakkümünün ve komünizmin çeşitli memleketlerdeki uygulamaları yönünden teşhis edilmeleri de güç değildir.

Niteliklerinin tâyin ve teşhisi mümkün olan bu eylemlerin suç oldukları kanun hükmü ile tesbit ve ilân edilmiş bulunduğu göre de (kanunsuz suç olmaz) prensibinin bozulmuş olduğundan söz edilemez.

Maddede cebir ve şiddetin suç unsuru olarak kabul edilmemiş olması da (Kanunsuz suç olmaz) prensibinin zedelemiş olduğu 3üncü ELAÖI LAÖ kılma.

O kadar ki, sosyal bir sınıfın, diğer sosyal sınıflar üzerinde tahakküm kurmasının, rıza ve muvafakat sonucu olmayıp, (zor) ile gerçekleştirilebilecek sosyal bir olay olduğundan şüphe edilemez.

Anarşizmde de durum böyledir.

Komünizme gelince :

Esas No:1963-173
Karar No:1965-40

Hatırlamak gerekir ki, komünist sistem, aslında ihtilâl ile iktidara gelmek ve zorla proletarya hâkimiyetini sağlayarak diğer sınıfları yok etmek ve demokratik, sosyal ve iktisadî düzeni yine zorla kaldırıp, yerine kendi düzenini kurmak amacını güder.

Bundan başka önceden ihtilâl yolu ile iktidara gelmeyi amaçları arasına almayan ve mevcut hukuk düzeninden yararlanarak iktidara gelmeyi düşünen ve açık amacı memlekette komünist idare kurmak olan bir derneğin sonuçta cebre dayanacağı söz götürmez bir gerçektir. Böyle bir derneğin amacına ulaşmaya kadarki faaliyetlerinde iktidardan evvel ve sonra olmak üzere iki aşama vardır. İkinci aşama olan iktidara gelince, komünist rejimin gerçekleştirilmesi için mutlaka cebir ve şiddet kullanılacaktır. İktidara gelinceye kadar cebir kullanılması öngörülmemiş olsa dahi, komünist rejim, sonuçta cebirle kurulacak ve sürdürülecektir.

Bu amaç için propaganda yolu ile veya dernek kurmak suretiyle hazırlık çalışmaları yapanlar, cebirle kurulacak ve sürdürülecek olan bir sistemin hazırlığını yaptıklarını elbet te bilirler. Onun içindir ki komünist rejimin kurulması hazırlıklarını yasaklayan dâva konusu hükümlerde ayrıca cebir unsuruna yer verilmemiştir.

Yukarıdaki açıklamalardan anlaşıldığı üzere, her üç eylemin nefsinde cebir ve şiddet mündemiç olduğundan, maddede bu eylemlerin cebir ve şiddet kullanılarak yapılmış olmaları halinin ayrıca suç unsuru olarak kabul edilmemiş olmasının (kanunsuz suç olmaz) prensibini zedelediği iddiası da yerinde değildir.

Bu sebeple dâva konusu hükümlerde Anayasa'mızın 35. maddesine aykırılık bulunmamaktadır.

XXX

Dâvacının, bu maddelerin, her şeyden önce, Anayasa'nın temel ilkelerine aykırı ve faşist dünya görüşünün, faşist devlet ve toplum anlayışının bir ifadesi olduğu, dört kez değiştirilmiş oldukları halde faşist anlayışının değişmediği, yurdumuzdaki tek parti ve toprak ağaları rejimini koruduğu, demokratik görüş ve yaşayışın, hürriyetçi ve insancı felsefenin tam karşıtı bir felsefeyi yansıttığı yolundaki iddiaları üzerinde de ayrıca durulması gerekmektedir.

1917 ihtilâli ile uygulama alanına giren marksizm ve ondan sonra Devlet teşekkülü olarak beliren faşizm karşısında, her rejim ve devlet kendi düzen ve sistemini korumak zorunda kalmıştır. Bazı rejimler esasta birbirinden çok ayrı oldukları halde, varlıklarını savunma tedbirlerinde birleşmişler ve Ceza Kanunlarına aynı hükümleri almışlardır.

1930 tarihli italyan Ceza Kanununun 270. ve 272. maddelerindeki esasların, 1936 yılında Türk Ceza Kanununa alınmış olmasıyla faşizm esaslarının da, bu hükümlerle birlikte, Türkiye'ye getirilmiş gibi gösterilmesi doğru değildir.

Zira, yukarıda da açıklandığı üzere dâva konusu hükümler, sadece sınıf tahakkümünü, anarşizmi ve komünizmi yasaklamayı öngörmektedirler. Bu yasaklamalardan, faşist görüşün savunulduğu, tek parti rejiminin veya toprak ağalığının muhafazası maksadının güdüldüğü anlamını çıkarmak mümkün değildir.

Kaldı ki, dâva dışında kalan 141. maddenin 3 numaralı ve 142. maddenin 2 numaralı bentlerinde yer alan hükümlerle faşizm prensipleri de açıkça yasaklanmış bulunmaktadır. Bu da göstermektedir ki, dâva konusu hükümler, Faşist italya'dan alınmış oldukları halde ne faşizmi korumakta, ne de faşist toplum anlayışını benimseyen esaslar taşımaktadırlar.

Esas No:1963-173
Karar No:1965-40

Öte yandan Türkiye'nin siyasal, sosyal ve iktisadî hayatında büyük değişme ve gelişmeler olmuş, tek parti sisteminden çok partili sisteme, iki dereceli seçimden tek dereceli seçime geçilmiş, fakat bu maddeler, bu gelişme ve değişmelere engel olmamışlardır. O kadar ki iptali istenen hükümlerdeki 1946 değişikliğinin çok partili siyasî hayatın duraksamasız sağlanması amacı ile yapıldığı da buna ilişkin gerekçede belirtilmiştir.

Bunlar da göstermektedir ki iptali istenen hükümler, statükocu, engelleyici, gelişmeyi önleyici olmamışlardır.

XXX

Dâvacının, Anayasa'mızın sosyalizme sınırsız olarak açık bulunduğuna ilişkin iddiası da, üzerinde önemle durulması gereken konulardan birisidir.

Dâvacı, sözlü açıklamasında bu görüşünü özetle :

"..... Anayasa'mız mülkiyet hakkını kamu yararı ile sınırlayan, toprak reformunu öngören bütün özel sektör faaliyetlerinin kamu yararı mülâhazası ile kamulaştırılabileceğini ifade eden ve her vatandaşa iş bulmayı Devlete ödev olarak veren, herkese insanlık seviyesi ile mütenasip ücret almayı öngören, hak olarak tanıyan, plânlı bir ekonomiyi, sosyal sağlık ve sosyal sigorta meselelerini ele alan bir Anayasa'dır.

Bütün bu hususları ele alan bir Anayasa sosyalizme açık bir Anayasadır. Anayasa'da (Bu Anayasa Sosyalist Anayasa'dır.) diye yazılmasına lüzum yoktur. Buna mukabil kapitalizme sınır koyan Liberalizme sınır koyan bir Anayasadır. Nedir bu sınır' kamu yararı sınırıdır. Anayasa Devlete bu görevleri bir an Önce gerçekleştirmeyi yüklemiştir. Anayasa'nın bir maddesi bütün sosyal Ödevleri devletin ancak malî gücü elverdiği zaman yapacağını söyler, amma bu demek değildir ki (ah benim malî gücüm yok, binaenaleyh yapmam) hayır o, malî gücü elde etmekle görevlidir. Bunun için de devletçiliğe dayanacaktır. Devlet eliyle millî varlığı geliştirecektir ki bu ödevleri her gün daha geniş ölçüde yerine getirebilsin. Demek ki Anayasa'mız sosyalizme kat'iyen bir sınır tanımayan Anayasadır."

Demek suretiyle açıklamakta ve iptalini istediği hükümlerin sosyalist fikirlerin yayımına müsait bulunmadığını öne sürmektedir.

Çeşitli memleketlerde, farklı uygulamaları görülen sosyalizmin, kesin bir tarifini yapmak veya belli bir devleti sosyalizm uygulamasına tek örnek olarak göstermek mümkün değildir. Komünist memleketler dahil, sosyalist devletlerden hiç birisi doktrinini bütünü ile uygulayamamıştır.

Sadece bu hal dahi, Anayasa'mızın sosyalizme sınırsız olarak açık bulunduğu iddiasının yerinde olmadığını gösterir.

Öte yandan Anayasa'nın gerekçeleri ve Kurucu Mecliste geçen görüşmeleri üzerine yapılan inceleme de bu sonucu desteklemektedir.

Temsilciler Meclisi Anayasa Komisyonu'nun, Anayasa tasarısına ilişkin raporunun 13. sahifesinde şöyle denmektedir :

"..... İşte bu sebeptir ki İnsan Hakları Evrensel Beyannamesinde de oybirliği ile kabul edilen sosyal haklarla ilgili hükümler, artık bütün Anayasa'larda yer alan insan hürriyet ve haysiyetinin gerçek zaferi olarak karşılanan Hukuk kaideleri haline gelmiştir. (.....)

Esas No:1963-173
Karar No:1965-40

Ancak bir kere daha belirtmek gerekir ki, sosyal hakları tanımak, bazılarının yanlış olarak ifade ettiği gibi, asla sosyalizmi kabul etmek mânasına gelmez. Bugün sosyalizmle hiçbir ilgisi olmayan memleketlerde dahi hem sosyal devlet mefhumu benimsenmiş ve hem de sosyal haklar tanınmıştır. Sosyal haklar, iktisadî bir doktrinin değil, her şeyden önce hümanizmin ve insanlığın adalet duygusunun mahsulüdür; fert haysiyetine hürmetin ve ferdi mukaddes bir varlık olarak kabul etmenin mantıkî ve hattâ kaçınılmaz neticesidir. Nihayet Devletin iktisadî gücünün bu tedbirlere yetmeyeceğini ileri sürerek endişe duymaya da mahal yoktur. Zira 51. (Anayasa 53.) madde bu gibi endişeleri giderecek hükmü taşımaktadır." (Temsilciler Meclisi Tutanak Dergisi cilt : 2, S. Sayı-35)

Anayasamızın ikinci maddesinin sosyal devlet ilkesine ait gerekçesinde :

"Türkiye Cumhuriyeti sosyal bir devlettir. Başka bir deyimle çalışma ve sosyal adalet ilkelerine dayanır.

(Sosyal devlet) fertlere yalnız klâsik hürriyetleri sağlamakla yetinmeyip, aynı zamanda, onların insan gibi yaşamaları için zarurî olan maddî ihtiyaçlarını karşılamalarını da kendisine vazife edinen Devlettir. Modern Anayasa, asgarî geçim şartlarından, sıhî bakımından, öğrenim imkânlarından ve hele barınacak bir konuttan yoksun bir kişinin gerçek anlamda hür olamayacağını kabul eden zamanımızın hukuk ve siyaset ilmine ve devlet görüşüne uygun olarak fertlere ve vatandaşlara sosyal bir takım haklar tanımak zorundadır.

Her sınıf halk tabakaları için refah sağlamayı kendisine vazife edinen zamanımızın devleti (refah devleti), iktisaden zayıf olan kişileri, bilhassa işleri bakımından başkalarına tâbi olan işçi ve müstahdemleri, her türlü dar gelirli ve yoksul kimseleri himaye edecektir. (.....)

Nihayet şurasını da kaydetmek gerekir ki, sosyal adalete karşı kaygısız kalan devletler, toplum hayatının, müfrit sol ve müfrit sağ cereyanlara kapılarak totaliter istikâmette sürüklenmesine engel olamamaktadırlar. (.....)

Bu sebepledir ki sosyal zihniyet yalnız fertlerin refah ve saadeti için bir teminat değil, aynı zamanda toplum hayatının geleceği bakımından da demokrasinin en sağlam garantisidir. Zira komünizme karşı en tesirli kalkan, onu lüzumsuz hale getiren sosyal adaletin gerçekleşmesidir."

denmektedir. (Temsilciler Meclisi Tutanak Dergisi Cilt : 2, S. Sayısı : 35)

Anayasa Komisyonu Başkanı, Temsilciler Meclisine tasarıyı sunarken

"..... Anayasa'mızın ikinci özelliği, doktrinci bir Anayasa olmayışıdır. Anayasa'mızın, bu gibi müfrit temayüllere kapılarını sınıksız kapatmıştır. Bu suretle milletimizin geleneksel temayüllerini bir defa daha burada tesbit etmiş bulunmaktayız.

Anayasa'mızın üçüncü özelliği (.....) demokrasi ve hukuk devleti esaslarını kapsamış bulunmasıdır.

Nihayet son özelliği, milletimizin refah ve saadetine ehemmiyet verdiği halde, milletimizin bu konularda belirli bir felsefeye sahip olduğu belirtilerini katiyen taşımaması ve insanlık ülkülerine mutabık bulunduğunu tesbit etmesidir."

demiştir. (Temsilciler Meclisi Tutanak Dergisi Cilt : 2 Sahife : 366)

Anayasa tasarısının tümü üzerinde Temsilciler Meclisinde geçen görüşmeler sırasında Anayasa Komisyonu sözcüsü de bu konuda şunları söylemiştir :

"..... Arkadaşlar, bu Anayasa'da asla doktrin yoktur. Bu Anayasa'da hiç bir partinin programı yoktur. Ne devletçilik vardır Ne liberalizm, ne sosyalizm ve ne de herhangi bir (izm) vardır. Bu Anayasa renksiz fakat renksiz dediysek karakersiz değil karakter sahibi bir Anayasa'dır. 20 nci asrın ulaştığı medeniyet seviyesine uygun her parti programının tatbik edilmesine imkân veren bir Anayasa'dır. Orada devletçilik de tatbik edilebilir. Liberalizm de tatbik edilebilir; fakat komünistlik asla tatbik edilemez. Sosyalizmi tatbik edebilirsiniz, çünkü o da insan haklarına hürmetkardır, demokrasiyi tanır, insan haklarını tanır, hukuk devletini tanır. Onun yanında sosyal zihniyete de sahiptir. Keza 20 nci asrın liberalizmini tatbik edebilirsiniz. Çünkü o da sosyal hakları tanır, insan haysiyetine gerçek mânada hürmet eder. Yoksa, sekiz yaşındaki çocukları, yüksek bacaları temizletmek işinde kullanan (üç defa inip çıktıktan sonra, ölürse ölsün beni ilgilendirmez.) diyen, 19 uncu asrın liberalizmi değil. (.....)

Anglosakson çevrelerini ele alacak olursak, görürüz ki, orada dahi en sosyal fikirleri getirmiş olan meselâ bir Beveriç liberaldir. Bugünün liberalizmi dahi sosyaldır. Bugün artık sosyal olmak, medenî olmanın en başta gelen şartıdır. Sosyal olmak, komünizmin memleketten uzaklaştırılması için hakikî çaredir. Evet (sosyallik) artık bir doktrin değildir. Bugün ne liberal Devlet olan isviçre'de dahi, meselâ Anayasa Profesörü Kegin'in kitabında, isviçre Demokrasinin şu vasıfları bilhassa belirtmektedir. (İsviçre hürriyetçi bir demokrasidir, isviçre sosyal bir demokrasidir.) isviçre için dahi, (sosyallik) kendisinden vazgeçilmez bir devlet vasfı haline gelmiştir." (Temsilciler Meclisi Tutanak Dergisi : Cilt : 2, sahife : 494)

Aynı sözcü, yine genel görüşmeler sırasında, sosyalliğin totaliter anlayışa kadar gidip gitmeyeceği konusunda beliren tereddütlere karşı :

"..... Sosyallik vasfını ilân eden Anayasa aynı zamanda (demokratik), (hürriyetçi) ve (hukuk devleti) vasıf ve umdelerine de yer vermiştir. Biz dedik ki sosyal kelimesinin yanlış tefsirlere yol açmaması için, demokratik vasfının yanında hürriyetçilik vasfını da ayrıca belirtmek uygun olur. (.....) Böyle bir yolu kapamak için, sosyal derken, klâsik hakların ortadan kaldırılamıyacağını belirtmek maksadıyla demokratik kelimesinden başka hürriyetçi mânasına gelen tâbiri koyduk. Yani : (insan hak ve hürriyetleri esasına) ibaresini eklemek lüzumunu hissettik) (Temsilciler Meclisi Tutanak Dergisi Cilt-2, sahife : 524-525) şeklinde açıklamada bulunmuştur.

Anayasanın çeşitli maddelerinin Temsilciler Meclisinde görüşülmesi sırasında Anayasa Komisyonu Sözcüleri tarafından bu konuya ilişkin açıklamalar yapılmıştır :

4. maddenin görüşülmesinde :

"..... Bu madde egemenliğin bir sınıfta tecelli etmesini doktrin olarak müdafaa eden, daha sarıh bir ifade ile arzedeyim, proletarya diktatörlüğünü savunanlara karşı konulmuş olan bir hükümdür. Seçim olur, işte millî hâkimiyet tecelli etti denir; fakat iktidarı alan idarenin rejimi, proletarya diktatörlüğünü andıran rejim olursa, Türk Anayasa'sı bu rejimi kabul etmez. Binaenaleyh sınıf kelimesinden kastedilen mâna budur. Yoksa, sınıfların menfaatleri gibi meselâ sosyalist partilerin doktrinleri, münakaşaları maddenin anlamına girmez. Amma, bir sınıf adına İktidara el koymak isteyen partileri bu Anayasa kanun dışı kabul etmekle kalmıyor hudutları dışına sürüyor." (Temsilciler Meclisi Tutanak Dergisi Cilt 2. Sayfa 711.)

11. maddenin görüşülmesinde :

"..... Hiç bir kazıyeyi, yanm olarak ele aldığımız zaman müsbet bir neticeye varamayız. Fikirleri, hele müesseseleri, daima kül halinde mütalâa etmek gerekir. (Sosyallik nereye götürür?) evet komünizme kadar götürebilir. Eğer Komisyonumuz, sadece (Türk Cumhuriyeti sosyal bir devlettir.) deseydi, o zaman böyle bir tehlikeden bahsedilebilirdi. Amma (insan haklarına bağlı),

yani (hürriyetçi), (demokratik bir devlettir.) (bir hukuk devletidir.) dersek, bu tehlike varit olamaz. (.....) Demokrasi ve hukuk devletinin prensipleri, (sosyallik) hedefinin sınırını teşkil etmektedir. Alabildiğine sosyal olacağım. Ne şartla' fert hukukunu ortadan kaldıracak, klâsik hak ve hürriyetleri ortadan kaldıracak hiç bir adım atmamak şartıyla (.....) (Temsilciler Meclisi Tutanak Dergisi Cilt : 3 sayfa : 46)

38. maddenin görüşülmesinde :

"..... Klâsik anlamda liberal iktisat sistemini bir doktrin olarak kabul eden arkadaşlardan farkımız şuradadır : Onlar, Anayasa Komisyonu gibi, demokrasiyle bağdaşabilen bütün iktisadî doktrin ve programlar karşısında tarafsız davranan bir Anayasa hükmü istemiyorlar. Diyorlarki; (Liberal doktrinin icabı, kamulaştırma bedelinin hiç bir suretle taksite bağlanmaması, kamulaştırmanın bütün hallerde peşin tediye ile yapılmasıdır. İşte bu hal suretinin Anayasa'da yer almasını istiyoruz; caiz ve muteber biricik yol olarak, Anayasa hükmü ile dondurulmasını istiyoruz.) Biz de diyoruz ki, Anayasa, demokrasi ve hürriyet rejimi ile, hukuk devleti prensipleri ile bağdaşabilen bütün iktisat sistemleri ve iktisadî plân ve programlar karşısında tarafsız kalmalıdır. Anayasa'da ne o liberal sistem, ne bu devletçi veya sosyalist sistem ilân edilmelidir. Hangi iktisat sisteminin ve programının uygulanacağı sorununun hallini gelecekte halkın vereceği reye bırakmalıyız. Programı ile bir parti gelir, (Ben toprak ıslâhını şu kadar taksite bağliyacağım.) derse, (şu şu hallerde milileştirme, devletleştirme yaparak, şu kadar milyondan yukarı bedelleri taksite bağliyacağım.) derse ve seçimleri kazanırsa bu programı uygulamaya, hangi sınıra kadar mezundur, işte bunu tesbit ediyoruz. Yani partilerin, iktidarların, içinde kalmaya mecbur olduğu çerçevenin, özünü, sağını, solunu tesbit ediyoruz. Çerçevenin içi boştur. Yalnız oraya bir kayıt koyuyoruz, diyoruz ki; (Sen sağa sola giderken, tamamen istediğin gibi hareket edemezsin,) Meselâ evelki teklifimizde de olduğu gibi, (Kamulaştırılan topraklarda, toprağın doğrudan doğruya işleyen vatandaşın hakkaniyet ölçüleri içinde, geçinebilmesi için zaruri olan bedeli peşin vereceksin.) diyoruz. Hülâsa gelecek iktidar, gelecek kanun koyucular, Anayasa'da mülkiyet hakkının teminatı olarak konmuş kayıtlara saygı göstermekle mükelleftir. Yoksa görüştüğümüz Anayasa hükmü icabı ileride kabul edilecek kanunlar belli hallerdeki bütün kamulaştırmanın taksitle ödenmesini öngörmek zorunda değildirler. (.....) İşte bütün çırpınmamız da, ileride özel durumlar, böyle taksitle tediye zaruri kılar ve o zamanın seçmeni ve kanun koyucusu da bunu isterse; Anayasa'mızın, bu ihtiyaçların karşısına engel olarak çıkmamasını sağlamaktan ibarettir ..." (Temsilciler Meclisi Tutanak Dergisi Cilt : 4, sahife : 420)

Ve aynı konuya ait başka bir konuşmasında :

"...Mamafi tekrar belirtmek isteriz ki, tasarıya koymak istediğimiz taksit kaydı ile, hiç bir kamulaştırma daha şimdiden taksite bağlanmış olacak değildir. Anayasa, kanun koyucuya bu imkânı sağlamıştır; işte o kadar. Geleceğin kanun koyucusu, Anayasa'nın ruhuna uygun düşecek kamulaştırma ve ödeme şartlarını düzenleyecektir. Arkadaşlar, tekrar arz ediyorum, gelecekte bir kaç maceraperest, normal yoldan bu hükümleri insan haklarına zıt bir surette mânalandıramıyacak; bu hükümlere dayanarak bazı temel hakları tahrip edemeyecektir.

Anayasa Mahkemesi de, bu alanda bekçilik edecektir. Yine hatırlatayım ki, kabul ettiğimiz hükümler, daima 10 uncu ve 11 inci maddelerin ışığında değerlendirileceğine ve kanunlar, bu genel hükümlere uygun olacağına göre, eğer kamulaştırma bedellerinin taksite bağlanmasına lüzum varsa, bunu düzenleyecek kanun hükümleri ile, hiç bir zaman mülkiyet hakkının özü tahrip edilmeyecektir ..." (Temsilciler meclisi tutanak dergisi, Cilt : 4, Sahife : 434)

Anayasa'nın 41 inci maddesinin görüşülmesi sırasında Anayasa Komisyonu Başkan Vekili tarafından Komisyonca da benimsendiği belirtilen bir konuşmada :

Esas No:1963-173
Karar No:1965-40

"... 40 ıncı madde (Anayasa Madde 41 inci) ve Anayasamız, ne liberal nede sosyalist bir mahiyet taşımamaktadır. Bu Anayasa ile fevkalade bir liberalizme imkân vermek mümkün olduğu gibi (...) sosyalist bir devlet iktisadiyatını yürütmeyi de imkân dahiline sokmaktadır. (.....) Burada bahis konusu olan mesele demokratik yollarla denmiş olması, açıkça bazı rejimlerin dışarıda bırakıldığını gösteriyor. Bunun dışında hürriyet nizamına riayet ederek bir partinin elindeki imkânları açık bırakıyor. (...)

Netice olarak biz sosyalist bir Anayasa yapmıyoruz. Amma liberal bir Anayasa yaparak bir kısım vatandaşların ve siyasî teşekküllerin düşünce ve fikirlerini de yasak etmek istemiyoruz." (Temsilciler Meclisi Tutanak Dergisi cilt : 3, sahife : 274-275).

Yukarıdaki açıklamalardan da anlaşıldığı üzere Anayasamız, (İzm) li doktrinlerden hiç birini ve bu arada sosyalizmi Türk Devlet sistemi olarak tesis etmemiş olmakla beraber Komünizm ve insan hak ve hürriyetlerini, demokratik hukuk devleti esaslarını reddeden diğer dikta rejimleri hariç olmak üzere demokratik sistemlerin her çeşidinin gerçekleştirilmelerine imkân vermiş, fakat bunların ve örneğin sosyalizmin hangi şekil ve ölçüler içerisinde gerçekleştirilebileceğini de göstermiştir.

Dâvacının, görüşünü savunmak amacı ile ileri sürdüğü Anayasa maddeleri, Anayasa'nın sosyalizme sınırsız açık olduğunu isbatlamaktan uzaktır. Aksine Anayasa'nın çeşitli hükümleri bu sınırı açıkça ortaya koymuş bulunmaktadır.

Ancak Anayasa'ya aykırılıkları iddiasıyla iptal edilmeleri istenilen Türk Ceza Kanununun 141/1 inci ve 142/1 inci maddelerinin Anayasa'ya uygunluklarını denetlemek durumunda olan Mahkememiz, bu maddelerin kapsamı dışında kalan Anayasanın sosyalizmin hangi çeşidinin veya ne gibi sınırlarla çevrili bir sosyalizmin Türkiye'de gerçekleştirilmesine elverişli bulunduğu veya diğer bir deyimle, Anayasa'nın cevaz verdiği sosyalizmin sınırlarının neler olduğu sorunlarının çözümlenmesine ve incelemenin bu alana taşırılmasına yer görmemiştir.

XXX

Dâva dilekçesinde 141/1 inci ve 142/1 inci maddelerin Anayasa'nın, 8 inci maddesi delaletiyle 10, 11, 12, 20, 21, 56, 57 inci ve 155 inci maddelerinde aykırı olduğu iddia edilmiştir.

Anayasa'nın 12 nci madesinde "Herkes dil, ırk, cinsiyet, siyasî düşünce, Felsefî inanç, din ve mezhep ayırımı gözetilmeksizin kanun önünde eşittir.

Hiçbir kişiye, aileye, zümreye veya sınıfa imtiyaz tanınamaz." denmektedir.

Bu madde ile, iptali istenilen 141/1 inci ve 142/1 inci maddelerin anarşizm ve komünizm çabalarını yasaklayan hükümleri arasında, bir çelişme ve çatışmanın söz konusu olmadığı, herhangi bir açıklamayı gerektiremeyecek derecede, meydandadır.

Aynı maddelerin sınıf tahakkümünü yasaklayan hükümleri ise, kararın baş tarafında belirtildiği üzere, 12 inci madde hükümlerine, aykırı olmayıp, tamamiyle uygundur ve aynı amaca ulaşmayı öngörmektedirler.

Bu sebeple, Dâvacının dâva konusu hükümlerini Anayasanın 12 nci maddesine aykırı bulunduğu yolundaki iddiası yersizdir.

Dâva konusu maddelerin Anayasa'nın 20 inci maddesine aykırı olduğu iddiasına gelince :

Dâvacı bu konuda :

Esas No:1963-173
Karar No:1965-40

"Anayasa'nın 20 inci maddesi, her türlü düşünce ve inancı söz, yazı, resim ve başka yollarla açıklamak hakkını mutlak olarak tanımıştır. Bu mutlak hak ve hürriyet, 11 inci maddeye göre Anayasa'nın sözüne ve ruhuna uygun olmak şartı ile ancak kanunla sınırlanabilir, fakat bu sınırlamalar temel hak ve hürriyetlerini Özüne dokunamazlar."

demektedir.

Bu iddiaya göre Dâvacının, düşünce ve kanaat hürriyetinin de Anayasa'nın 11 inci maddesi uyarınca sınırlanabileceğini kabul etmekte olduğu, fakat iptali istenen maddelerle yapılan sınırlamalarla bu hürriyetin özüne dokunulduğu sonucunu çıkardığı anlaşılmaktadır.

Gerçekten dâva konusu 141/1 inci ve 142/1 inci maddeler, sosyal bir sınıfın diğer sosyal sınıflar üzerinde tahakkümünü tesise veya kominizme yönelen dernek kurmayı veya gerek bu konular, gerekse anarşizm için propaganda yapmayı yasaklamakla Anayasa'nın 20 inci ve 29 uncu maddelerinde yer alan düşünce hürriyetinde ve dernek kurma hakkında sınırlamalar yapmaktadırlar.

Anayasa'mız, düşünce ve kanaat hürriyetine ilişkin genel kuralı 20 inci maddesinde belirtmiş, düşünce ve kanaatlerin belli başlı açıklama ve yayma şekil ve yollarını da sonraki maddelerinde düzenlemiştir. Nitekim, Anayasa'nın, bilim ve sanat hürriyetinden bahseden 21 inci basın ve yayımla ilgili hükümleri belirten 22-27 nci toplantı ve gösteri yürüyüşü ve dernek kurma haklarını gösteren 28 inci ve 29 uncu maddeleri, düşünce ve inançları, bu maddelerde belirtilen şekil ve yollarla, açıklamaya ve yaymaya ilişkin hükümleri ve sınırları göstermektedirler. Şu halde kişiler, düşünce ve inançlarını bu yollarla açıklamak ve yaymak istedikleri takdirde, ilgili maddelerdeki sınırlamalara riayet etmek zorundadırlar.

Düşünce ve kanaatin bu maddelerde öngörülenler dışındaki yollardan açıklanması ve yayılması konusunda ise, Dâvacı tarafından da kabul edildiği gibi, Temel hak ve hürriyetlerin genel olarak ne suretle ve hangi ölçüler içerisinde sınırlanabileceklerini gösteren Anayasa'nın 11 inci maddesi hükmü önümüze çıkar.

Bu maddede :

"Temel hak ve hürriyetler, Anayasa'nın sözüne ve ruhuna uygun olarak ancak kanunla sınırlanabilir.

Kanun, kamu yararı, genel ahlâk, kamu düzeni, sosyal adalet ve millî güvenlik gibi sebeplerle de olsa, bir hakkın ve hürriyetin özüne dokunamaz."

denmektedir.

Görüldüğü gibi madde, temel hak ve hürriyetlerin, Anayasa'nın açık bir hükmüne veya ruhuna uygun olarak ancak kanunla sınırlanabileceğini kabul etmekte, fakat bu sınırlamalarla, kamu yararı, genel ahlâk, kamu düzeni, sosyal adalet ve millî güvenlik gibi sebeplere dayanılsa da, hak ve hürriyetin özüne dokunulmasını yasaklamaktadır.

Anayasa'mız, 22 nci maddesiyle basın ve haber alma hürriyeti, 29 uncu maddesi ile dernek kurma hakkı üzerinde özel sınırlama sebepleri kabul ettiği gibi, 11 inci maddesiyle de genel nitelikte olmak üzere temel hak ve hürriyetler için sınırlama sebepleri kabul etmiş bulunduğu, iptali istenen maddelerin yasakladığı eylemler ise, bu sınırlama sebeplerini de kapsayacak şekilde Anayasa'nın özünü teşkil eden insan haklarına, başlangıçta belirtilen temel ilkelere dayanan millî, demokratik, lâik ve sosyal bir hukuk devleti olan Türkiye Cumhuriyetini temelinden yıkarak bu niteliklerle bağdaşması mümkün olmayan bir başka rejime çevirme çabalarından ibaret bulunmasına göre, bu

Esas No:1963-173
Karar No:1965-40

eylemleri yasaklamak suretiyle düşünce hürriyeti ve dernek kurma hakkı üzerinde yapılan sınırlamaların Anayasa'ya aykırı bir yönü bulunmamaktadır.

Diğer taraftan söz konusu sınırlamaların, dernek kurma hakkını ve düşünce hürriyetini, genel olarak, ortadan kaldırmayıp, yukarıda nitelikleri belirtilen yasak eylemler ölçüsünde konulmuş olduklarına ve sözü geçen hak ve hürriyetlerden yararlanmayı yok edecek derecede önleyici veya engelleyici, dolaylı veya dolaysız, herhangi bir etkileri de bulunmadığına göre, bu hak ve hürriyetlerin özüne dokunduğu da söylenemez.

Bu sebeple iptali istenen hükümler Anayasa'nın 20 nci maddesine aykırı değildir.

Dâvacı, toplumcu nitelikteki bilimlerin serbestçe öğrenme ve Öğretme, açıklama, yayma ve araştırmasının yasaklanması sonucuna vardığı gerekçesiyle T. C. Kanununun 142 nci maddesinin Anayasa'nın 21 inci maddesile de çeliştiğini, halbuki bu hürriyetin, hiçbir suretle, sınırlandırılmayacağını öne sürmektedir.

Türk Ceza Kanununun 142 nci maddesinin iptali istenen 1 numaralı bendi, yukarıda da açıklandığı üzere sosyal bir sınıfın diğer sosyal sınıflar üzerinde tahakkümünü tesis etmek veya rejimi kominizme veya anarşizme çevirmek için her ne suretle olursa olsun propaganda yapmayı yasaklamaktadır.

Görüldüğü gibi sözü geçen madde hükümleri, bu konulardaki bilimsel inceleme ve araştırmaları yasaklamış değildir. Propaganda sınırına girmek şartıyla her çeşit toplumcu bilimler ve bu açıdan anarşizm ve komünizm üzerinde öğrenme, öğretme, açıklama, yayma ve araştırma yapılması, bu maddelerdeki yasakların kapsamına girmez. Şüphesiz bilimlerin kendilerine özgü ve bilimsel nitelikte öğrenme, öğretme, inceleme ve araştırma metodları vardır. Bunlara uyulmak, yani bilimsel nitelikleri korunmak ve 21 inci maddede öngörülen kayıtlar gözönünde tutulmak şartıyla bilim ve sanat çalışmaları serbesttir.

İptali istenen 142 nci maddenin 1 numaralı bendi ise, bu nitelikteki bilimsel eylemleri değil, propaganda niteliğindeki eylemleri yasaklamıştır. Bir eylemde bu niteliğin mevcut olup olmadığı sorununun çözülmesi ise, Önüne bu yolda bir dâva gelmiş olan hâkime düşer.

Şu duruma göre 142/1 inci madde hükümleri Anayasa'nın 21 inci maddesinde yer alan bilim ve sanat hürriyetinde yapılan bir sınırlama niteliği taşımadığından Dâvacının, bu konuya yönelen iddiası da yerinde değildir.

Dâvacı, iptalini istediği maddelerin Anayasa'nın 56 ncı ve 57 nci maddelerine de aykırı olduğunu iddia etmekte ve bu konuda özetle :

"Söz konusu maddeler, toplumcu nitelikte siyasî düşüncenin ve bu düşünce etrafında teşkilatlanma hürriyetinin özünü ortadan kaldırmaktadır. Zira bu maddeler toplumun ekonomik ve sosyal düzenlerini emek esasına göre yeniden düzenlemek ve değiştirmek için teşkilât kurulmasını ve bu yolda propaganda yapılmasını yasaklamıştır. Elbette siyasî parti mefhumunun ilmî mahiyetine uygun olarak, ekonomik, sosyal ve politik görüş ayrılığına sahip olan sosyal sınıflar için karşılıklı münasebetlerinin çeşitli yönlerden düzenlenmesi imkânları aranacak ve emeği ile yaşayanların, kendi menfaatlerine uygun bir veya bir kaç siyasî parti kurarak yine kendi menfaatlerine uygun bir politik sosyal ve ekonomik düzen değişikliği için propaganda yapacaktır. Fakat 141/1 ve 142/1 inci maddeler bu yoldaki partileri de propagandaları da yasaklamaktadır ve böylece de Anayasa'nın 56 ncı ve 57 nci maddelerine aykırıdır."

görüşünü savunmaktadır.

Esas No:1963-173
Karar No:1965-40

Halbuki daha önce belirtildiği üzere iptali istenen maddeler sınıf tahakkümü ve komünizm için dernek kurmayı, bunlarla birlikte anarşizm için de propaganda yapmayı yasaklamaktadır. Bu bakımdan bunların dışında kalan ereklerle dernek (siyasî parti dahil) kurulması veya propaganda yapılması, söz konusu maddelerin kapsamına girmez.

Öte yandan Anayasa'nın 57 nci maddesi de, siyasî partilerin tüzük, program ve faaliyetlerinin, insan hak ve hürriyetlerine dayanan demokratik ve lâik Cumhuriyet ilkelerine ve Devletin ülkesi ve milletiyle bölünmezliği temel hükmüne uygun olmak zorunda olduğunu ve bunlara uymayan partilerin temelli kapatılacağını belirtmektedir.

Bir sınıfın tahakkümünü sağlamak veya komünist rejimi getirmek amacıyla kurulan, bunların veya anarşizmin propagandasına girişen siyasi bir partinin Anayasa'nın sözü geçen 57 nci maddesine göre temelli kapatılması zorunlu olduğundan bu gibi eylemleri ceza tehdidi altında yasaklayan 141/1 ve 142/1 inci madde hükümleri de Anayasa'nın 56. ve 57 nci maddelerine aykırı olmayıp, aksine bu maddelere uygun bulunmakta ve onların bir bakıma da müeyyidesini teşkil etmektedir.

Bu nedenle Dâvacının bu konudaki iddiasında da isabet yoktur.

Dâvacı, söz konusu maddelerin, düşünce ve kanaat hürriyeti ve dernek kurma hakkı ile olan ilişkisi bakımından (insan haklarını ve ana hürriyetleri korunmaya dair sözleşme.) nin 9., 10. ve 11 inci maddelerine de aykırı olduğunu ve daha sonra imza ve tasdik edilmiş olan bu sözleşmenin (sonraki kanun evvelkini tadil eder) kuralınca 141/1 inci ve 142/1 inci maddeleri hükümden düşürdüğünü ileri sürmektedir.

İnsan haklarını ve ana hürriyetleri korumaya dair sözleşmenin, söz konusu maddelerinde, iptali istenilen hükümlerin belirttiği eylemlerin yasaklanamayacakları ve bu gibi eylemlerin sınırsız olarak serbest oldukları yolunda bir hüküm bulunmaması bir yana maddelerin 2 numaralı bentlerinde sayılan nedenlerle, düşünce ve kanaat hürriyetleriyle dernek kurma hakkında sınırlamalar yapılabileceği açıklandığı gibi, sözleşmenin 17 nci maddesinde;

"Bu sözleşme hükümlerinden hiç biri, bir devlete, topluluğa veya ferde, işbu sözleşmede tanınan hak ve hürriyetlerin yok edilmesini veya mezkûr sözleşmede derpiş edildiğinden daha geniş ölçüde tahditlere tâbi tutulmasını istihdaf eden bir faaliyete girişmeye veya harekette bulunmaya matuf herhangi bir hak sağladığı şeklinde tefsir olunamaz."

denilmek suretiyle sosyal bir sınıfın diğer sosyal sınıflar üzerinde tahakkümünü kurmaya yani bir sınıfa üstün haklar tanıyıp diğer sınıfların temel hak ve hürriyetlerinde kısıntılar yahut tüm kaldırmalar yapmaya veya bütün hürriyetlerin yok edilmesi sonucunu doğuracak komünizme yönelen çabalar için bu sözleşmede tanınan hak ve hürriyetlerden yararlanılamıyacağı ve böylece bu hak ve hürriyetlerde sınırlamalar yapılabileceği kabul edilmiş bulunmaktadır.

Görülüyor ki insan haklarını ve ana hürriyetleri korumaya dair sözleşme hükümleri ile iptali istenilen hükümler arasında aykırılık bulunduğu ve bu nedenle de (Sonraki kanun öncekini değiştirir) kuralı uyarınca 141/1 inci ve 142/1 inci maddelerin hükümden düşmüş olduğu iddiası yerinde değildir.

Öte yandan Anayasa'da yazılı temel hak ve hürriyetlerden her hangi birisinin Özüne dokunduğu sabit olan bir kanun hükmünün iptal olunması gerekmekte ise de, yukarıda, bundan önceki kısımlarda da belirtildiği gibi, sözü edilen 141/1 inci ve 142/1 inci madde hükümlerinin konusunu teşkil eden eylemlerin yasaklanmış olmaları dolayısıyla düşünce, kanaat, dernek (siyasî

Esas No:1963-173
Karar No:1965-40

parti dahil) kurma hak ve hürriyetlerinde yanılmış olan sınırlamaların Anayasa'ya aykırı bir yönü bulunmadığından bu hükümlerin iptallerine ilişkin istek de yerinde görülmemiştir.

Dâvacı, söz konusu hükümlerin Anayasa'nın 155 inci maddesine de aykırı olduğunu ileri sürmekte ve bu görüşünü özetle şu yolda açıklamaktadır :

"141/1 inci ve 142/1 inci maddeler, halen mevcut bir sınıfın tahakkümünü dondurmuş ve bu suretle Anayasa'nın evolutif sosyal adalet anlayışına karşı bir engel niteliğini almıştır. Halbuki Anayasa'nın 10 uncu maddesi bu engelleri kaldırmak görevini Devlete yüklediği gibi, 155 inci madesi de Anayasa'nın bu uğurda değişebileceğini kabul etmektedir. Devlet şeklinin (Cumhuriyet) olduğunu belirten hükmü dışında kalan ve istihsal düzenine, toplumun ekonomik ve sosyal yapısına, bu yapı içinde sosyal sınıfların karşılıklı münasebetlerine ve memleket içinde müesses iktisadî ve sosyal temel nizamla ait bütün hükümler değiştirilebilecektir. Ancak bu değişikliklerin Anayasa'nın çizdiği yoldan olması şarttır."

Görüldüğü gibi Dâvacı bu konuda da 141/1 inci ve 142/1 inci maddeleri, kanun koyucu tarafından düşünülmiyen istikametlerde yorumlamakta ve Anayasa'ya aykırılık iddiasını da bu görüşe dayanmaktadır.

Anayasa'nın, değiştirilme şekil ve şartları 155 inci maddesinde gösterilmiştir. Oradaki usullere uyularak, Devlet şeklinin Cumhuriyet olduğu hakkındaki hüküm hariç olmak üzere, Anayasa hükümlerinin değiştirilebileceğinden şüphe edilemez.

Ancak Anayasa'nın bu maddesinde (değiştirilme) den söz edilmesi sebepsiz değildir. Bu maddeyi hazırlayan Kurucu Meclisin ve Anayasayı kabul ve (hürriyete, adalete, fazilete âşık evlâtlarının uyanık bekçiliğine emanet etmiş bulunan Türk Milletinin Anayasa'nın ve niteliklerini belirttiği hukuk devletinin temelinden kaldırılması ile onun tam zıddı rejimlerin getirilmesini öngörmüş bulunduğu düşünülemez. 155 inci maddenin, Türk toplumunu daha ileri uygarlık düzeyine çıkarmak için, Anayasa'nın ruhuna uygun değişmelere imkân sağlamak maksadıyla kabul edilmiş olduğu söz götürmez bir gerçektir. Ancak, Türk toplumunu geriletici, temel hak ve hürriyetleri, hukuk devleti ilkesini yok edici, bir kelime ile, 1961 Anayasa'sının Özünü ortadan kaldırıcı ve bu niteliği ile (değişiklik) olarak kabul edilmesi caiz olmayan ve Anayasa'nın devrilmesini öngören maksatların, sözü geçen 155 inci maddenin gölgesin de gerçekleştirilebilmelerini düşünmek mümkün değildir.

141/1 inci ve 142/1 inci maddelerin yasakladığı eylemler ise, sosyal bir sınıfın diğer sosyal sınıflar üzerinde tahakkümünü kurmaya, komünizme veya anarşizme yönelen çabalar niteliğinde olduklarından, Dâvacının öne sürdüğü gibi, Türk toplumunun sosyal, siyasî ve ekonomik alanlarda ilerlemesini sağlamazlar, aksine toplumu geriletir ve Anayasa'mızın kişilere tanıdığı temel hak ve hürriyetleri ve bütün nitelikleriyle birlikte hukuk devleti esaslarını kökünden reddederler.

Bu nedenlerle Anayasa'nın temelinden kaldırılmasını önleyici nitelikte olan bu yasaklamaların, Anayasa'nın 155 inci maddesine aykırı bulunduğu iddiası da yerinde değildir.

Yukarıdaki açıklamalardan da anlaşıldığı üzere, iptali istenilen hükümler, Anayasa'ya uygun buldukları gibi, temel hak ve hürriyetlerin özlerini de zedelememektedirler.

Buna göre, söz konusu hükümlerin, Anayasa'nın temel hak ve hürriyetlerin niteliklerini belirten 10., bu hakların Özüne dokunulamıyacağını gösteren 11. ve kanunların Anayasa'ya aykırı olamayacağını belirten 8 inci maddelerine aykırı bulunduğu yolundaki iddiaların da dayanaksız kaldığı kendiliğinden meydana çıkmaktadır.

XXX

Buraya kadar yapılan açıklamalardan da anlaşılacağı üzere Mahkememiz, iptali istenen hükümlerin; münhasıran sosyal bir sınıfın diğer sosyal sınıflar üzerinde tahakkümünü tesis etmeye ve komünizme yönelen dernek kurmak veya bunlarla birlikte anarşizme matuf propaganda yapmak suretiyle girilen çabaları yasakladığını, Anayasa düzenine uygun bulunan derneklerle Anayasa'nın cevaz verdiği ölçüde sosyalizmi tahakkuk ettirmek amacını güden partileri kurma ve bu amacın propagandasını yapma hallerinin ise bu hükümlerin kapsamı dışında kaldığını tesbit etmiş ve buna göre de söz konusu maddelerde Anayasa'ya aykırı bir yön görmemiştir.

Bu sonuca göre; sözü geçen maddelerin yasakladığı eylemlerin, yani bir sosyal sınıfın diğer sosyal sınıflar üzerinde tahakkümünü tesis etme, komünizmi kurma, memlekette anarşiyi hâkim kılma hedefine çevrili çabaların ceza tehdidi altında yasaklanmış olmalarının Anayasa'ya aykırı bir yönü olup olmadığının araştırılması ile yetinilmesi gerekmiş, bunların dışında kalan ve Dâvacı tarafından bu maddelerle yasaklandıkları sanılan başka eylem ve hareketler bakımından ileri sürülen diğer Anayasa'ya aykırılık iddiaları üzerinde herhangi bir tartışma yapılmasına yer bulunmamıştır.

Çünkü söz konusu maddelerle, sosyal bir sınıfın diğer sosyal sınıflar üzerinde tahakkümünü tesis etmek veya memlekette komünist bir idareyi iş başına getirmek yolunda çaba sarfetmek üzere dernek (siyasî parti dahil) kurulmasının veya gerek bu maksatlar, gerekse anarşizm için propaganda yapılmasının yasaklanmış olmasında, dâva dilekçesinde öne sürülen ve Anayasa'da yer aldıkları iddia olunan (Halkçılık, insan haklarına dayanan çağdaş anlamda demokrasi, devletçilik, Türk milliyetçiliği ve lâiklik, devrimcilik, barışçılık) temel ilkelerinden herhangi birisi bakımından aykırılık bulunmadığı başkaca bir açıklamayı gerektirmeyecek derecede meydandadır. Esasen Dâvacı tarafından bu konularla ilgili Anayasa'ya aykırılık iddiası, 141/1 inci ve 142/1 inci maddelerin yasakladıkları, yukarıda belirtilmiş olan, eylemler bakımından ileri sürülmüş olmayıp, bu maddelerle yasaklandığı sanılan sair eylemler açısından öne sürülmüş bulunmaktadır.

Bu nedenlerle bu konulara ilişkin iddialar da yerinde değildir.

XXX

SONUÇ :

Türk Ceza Kanununun 141 inci maddesinin, iptali istenen, I numaralı bendinde :

a) Sosyal bir sınıfın diğer sosyal sınıflar üzerinde tahakkümünü tesis etmeğe;

b) Sosyal bir sınıfı ortadan kaldırmaya;

c) Memleket içinde müesses iktisadî ve sosyal temel nizamlardan her hangi birini devirmeğe;

Matuf cemiyetleri, her ne suret ve nam altında olursa olsun, kurmaya tevessül edenleri veya kuranları veya bunların faaliyetlerini sevk ve idare edenleri ve bu hususlarda yol gösterenleri;

Aynı kanunun 142 nci maddesinin yine iptali istenen, I numaralı bendinde de

ç) Yukarıda (a), (b) ve (c) harfleri ile işaretlenen konularla;

d) Devlet siyasî ve hukukî nizamların topyekûn yok etme;

Konusunda, her ne suretle olursa olsun, propaganda yapanları;

Cezalandıran hükümler yer almaktadır.

Esas No:1963-173
Karar No:1965-40

1- İptal konusu hükümlerin öngördüğü hallerden (a) harfiyle işaretlenen fıkrada yer alan hüküm, Anayasa'nın da sınıf tahakkümünü kesin olarak yasaklaması, (d) harfi ile işaretlenen hükmün de, anarşizme yol açan nitelik taşıması bakımından Anayasa'ya aykırı olmadıklarına;

2- (b) ve (c) harfleri ile işaretlenen hükümlerle, bunlara muvazi olarak 142 nci maddenin 1 numaralı bendinde yer alan ve yukarıda (ç) harfi ile işaretlenen hükümlerin komünizmi benimseyen cemiyetler kurulmasını ve bu konularda propaganda yapılmasını yasaklamaları ve Anayasa düzenine uygun bulunan cemiyetlerle Anayasa'nın cevaz verdiği Ölçüde sosyalizmi tahakkuk ettirmek amacını güden partileri kurma ve bu amacın propagandasını yapma hallerinin ise bu hükümlerin kapsamı dışında kalmaları bakımından Anayasa'ya aykırı olmadıklarına ve

Dâvanın reddine;

(a) ve (d) işaretli bentlerde oybirliğiyle, (b) işaretli bentte üyelere Şemsettin Akçoğlu, Celâlettin Kuralmen, Sait Koçak ve Muhittin Gürün'ün (c) işaretli bentde de bu üyelere birlikte İbrahim Senil'in muhalefetiyle ve oyçokluğu ile;

29/6/1965 gününde karar verildi.

Başkan
Lütfi Akadlı

Başkanvekili
Rifat Göksu

Üye
Cemâlettin Köseoğlu

Üye
Asım Erkan

Üye
Şemsettin Akçoğlu

Üye
İbrahim Senil

Üye
A. Şeref Hocaoğlu

Üye
Salim Başol

Üye
Celâlettin Kuralmen

Üye
Hakkı Ketenoğlu

Üye
Sait Koçak

Üye
Ahmet Akar

Üye
Muhittin Gürün

Üye
Lütfi Ömerbaş

Üye
Ekrem Tüzemen

(5/9/1966 gününde ölmesi nedeniyle
imzası alınamamıştır)

MUHALEFET ŞERHİ

1- Karar gerekçesinin (1) numaralı bölümünde T. C. K. nun 141 ve 142. maddelerinin (1) numaralı bentlerindeki (sosyal bir sınıfın diğer sosyal sınıflar üzerinde tahakkümünü tesis etmeye matuf cemiyetlerin kurulması) nı ve (aynı maksatla propaganda yapılması) nı yasaklayan hükümler ele alınıp Anayasaya uygunlukları belirtilmiştir.

Bu konuda Anayasa'nın 4. maddesinde açık hüküm vardır. Maddenin üçüncü fıkrasıyla hertürlü tahakküm yasaklanmıştır. Bu hükümlerle yetinilmesi ve gerekçeye başka sebepler katılmaması görüşümdedir.

Anayasa'nın sözüne uygun olan bir hükmün ayrıca Özüne de uygunluğunu belirtmeye lüzum olmadığı gibi, Anayasa'nın başlangıç kısmından gerekçeye alınan amaçlardan bazılarının konu ile ilgisi de münakaşaya değer.

Bu sebeplerle, gerekçenin bu kısımlarına katılmıyorum.

2- Karar gerekçesinin (III) numaralı bölümünde (sosyal bir sınıfı ortadan kaldırmaya), (memleket içinde müesses iktisadî veya sosyal temel nizamlardan herhangi birini devirmeye) matuf cemiyetlerin kurulmasını yasaklayan 141/1. madde hükmüyle (aynı maksatlarla propaganda yapılmasını) yasaklayan 142/1. madde hükmünün incelenmesinde, sadece, kanun tasarılarıyla gerekçelerinden Komisyon raporlarına geçen gerekçelerden ve Büyük Millet Meclisinde yapılan görüşmelerden faydalanılmış, kararda da, bu gerekçelerde ve görüşmelerde beliren maksada göre (bu hükümlerin, komünizmi benimseyen cemiyetler kurulmasını ve bu konuda propaganda yapılmasını) yasaklamak gayesiyle sevk edildiklerinin açıkça anlaşıldığı kanaatine dayanılmıştır.

Kanun hükümlerinin kabulüne esas olan gerekçelerin, Kanun Koyucunun maksadını öğrenmek bakımından, önemi inkâr edilemezse de kanunların, her zaman, sevklerindeki maksada uygun bulunduğu kabulü mümkün değildir. Bu dâva dolayısıyla, gerekçesi ve sevk maksadı belli olan bu hükümlerin sadece komünizmi mi yasakladığı, yoksa, sair fikir hareketlerini de mi sınırladığı hususlarının incelenmesi gerekirdi. Dâvacı Partinin iddiaları da bu incelemeyi zarurî kılıyordu.

Diğer taraftan; kanuniyet kazanan hükümlerin, sevk ve kabullerindeki maksada uygunluk derecesi, kanunun uygulanması sırasında meydana çıkar.

T. C. K. nun 141. ve 142. maddeleri 3038 sayılı Kanunla değiştirilirken şu gerekçeye dayanılmıştır : "141 ve 142. maddeler, Türkiyede teşekkül etmiş veya edecek olan, maksatları, siyasî ve içtimaî nizamları bozmaya matuf siyasî cemiyetleri istihdaf etmektedir. Maddenin sarahatine ve ihtiva ettiği hususata nazaran komünist cemiyetler bu maddenin şümulüne dahil bulunmaktadır. Devletin selâmet ve hayatını muzır yıkıcı faaliyetlere karşı korumak için böyle bir maddeye lüzum vardır".

Maddeler metinlerinin- Kanun Koyucunun maksadı dışında sair kuruluşları ve fikir hareketlerini de önlediği, fertlerin, idarecilerin ve hâkimlerin, kanun ibarelerindeki müphemiyet sebebiyle, müşkülât içinde kaldıkları, maddelerin son değişikliklerine ait tasarının ve Adalet Komisyonunun gerekçelerinden anlaşılmaktadır.

5844 sayılı Kanun tasarısının gerekçesinde aşağıda yazılı fikirler göze çarpmaktadır :

- Kanunun ihtiva ettiği hükümler ve mevcut tabirler, mâna ve muhtevalarını tâyin bakımından kolaylık temin edecek şekilde olmayıp bazı tabirlerin muhtevalarını tâyin hususunda hâkimlerin müşkülât karşısında kaldıkları görülmüştür.

- Bu maddelerin metinleri, memleketimizin demokratik inkişafını tam olarak takip edebilmiş değildir. 13/6/1946 tarihinde yapılan tadilâtle, çeşitli partilerin kurulabilmesini teminat altına almak maksadı takip edilmişse de metinlerin, bilhassa 141. maddenin birinci fıkrasının tetkiki bu gayenin tamamıyla sağlanamamış bulunduğunu ortaya koymuştur.

- Demokratik rejimin ana prensiplerinden biri de vatandaşların menolunan hareketlerle müsaade olunan hareketler arasındaki sınırları emniyetle ve tereddütsüz olarak tâyin edebilmeleridir. Bu prensip, ceza kanununda (kanunsuz suç olmaz) düsturunda ifadesini bulur. Bu maksadın tahakkuku, ceza kanunu metinlerinin mümkün olduğu ölçüde açık ve yazılı olmasıyla mümkündür. Kanun metinlerindeki umumiyet içtimaî müdafaanın lehinedir. Fakat vatandaşları lüzumsuz müdahalelere karşı korumak, siyasî partilerin, kanun hudutları içinde endişesiz olarak faaliyette bulunabilmelerini sağlamak için, bilhassa bu mevzuda, metinlerde mümkün olan sarahati tesis eylemek zarureti aşikârdır Bilhassa bu mülâhaza, mevzu bahis maddelerin tadilinde esas gayelerden birini teşkil eylemiştir.

-141. maddenin birinci fıkrasındaki "sosyal bir sınıfı, cebir yoluyla, kısmen veya tamamen ortadan kaldırmaya veya memleket içinde müesses iktisadî ve sosyal nizamları cebren yoketmeye matuf birleşmeler" ibaresiyle istihdaf edilen gaye, cebri vasıta olarak kullanan sosyalist ve sair mahiyetteki birleşmeleri teorim eylemektir. Maddenin bugünkü halinde mevcut ibare dolayısıyla sosyalist ve müşabih mahiyetteki partilerin teşkiline hukuken imkân mevcut değildir. Kanun vazı(temel nizamları devirmek) tabirlerini kullanmak suretiyle bir tahdide vasıl olmaya çalışmış ise de bunların, gayeyi istihsal bakımından kâfi olmadığı neticesine varılmıştır. Tasarıda, fıkranın bu kısmının tahakkuku cebir unsuruna bağlandığından ve demokratik bir rejimde mücadelenin kanun hudutları içinde olması ve siyaset mücadelelerinde hukukî vasıtaların istimal edilmesi zarurî bulunduğundan cebren yokedilecek nizamların, temel nizam veya temel olmayan nizam olmasının ehemmiyeti yoktur. Bu sebeple metinde lüzumlu değişiklik yapılmıştır.

Cebir unsuru zımnen dahi mevcut bulunabilir. Meselâ, birleşmenin mahiyeti itibariyle tahakkuk ettirmek maksadını güttüğü gaye cebir istimal edilmeksizin sağlanamayacaksa, ifade edilmese dahi, cebir unsuru mevcut sayılmak lâzımgelir.

Tasarıda, gerekçede; değinilen (metinlerdeki vuzuhsuzluk), (uygulama müşkülâtı) ve (hâkimlerin tereddüdü), (cebir) unsurunun fıkralara ilâve edilmesi yoluyla giderilmek istenmişken ve tasarının (cebir) unsurunu ihtiva eden hükümleri Adalet Komisyonunca da kabul edilmişken müzakereler sonunda bu unsur çıkarılmış bulunmaktadır. Böylece, yukarıda zikredilen ve dâva konusu hükümlerin tadile muhtaç olduklarının gerekçelerini teşkil eden ipham, tereddüt ve müşkülât bugün de devam etmektedir.

Bu muhalefet şerhinin yazıldığı güne çok yakın bir günde Yargıtay Birinci Ceza Dairesinden çıkan bir karardaki malûmat, dâva konusu hükümlerdeki vuzuhsuzluğu açık şekilde belirtmektedir :

Bir kimse, yazdığı bir kitapla komünizm propagandası yaptı diye, takibata maruz kalmıştır. Bu dâva dolayısıyla mütalâasına müracaat edilen bilirkişilerden biri "bu eserde komünist propagandası yapıldığı, emekçi sınıfın hukuk dışı yollarla tahakkümünü kurmak yollarının gösterildiği ve binnetice T. C. K. nun 142. maddesinin 1 numaralı bendinin ihlâl edildiği"; seçilen üç kişilik bilirkişi heyetine dahil olanlardan ikisi- evvelki bilirkişinin raporunda dermeyan olunan mütalealar ve istinat edilen gerekçeler birer birer ele alınıp incelenerek reddedildikten sonra "kapsadığı aslî ve talî bütün konularıyla, temas ettiği ve işlediği tek mil ana ve fer'î temalariyle, derpiş ve tavsiye ettiği bütün çözüm yollarıyla kitapta, komünizme hâs ideoloji mevcut olmadığı gibi komünizmi tavsif ve teşhis eden proletaryanın ihtilâl yoluyla Devleti ele geçirmesi ve bir

Esas No:1963-173
Karar No:1965-40

proletarya devleti ve diktası kurulması görüşü asla yer almamakta, aksine bu görüş ve bunun bilcümle icapları sarahatle ve kat'iyetle reddolunmaktadır Tetkik konusu kitapta hiçbir bakımdan ve cihetten komünizm propagandası yapılmış olmadığı" ve aynı heyete dahil üçüncü bilirkişi de "genel eğilimi ve bilhassa son bentte ileri sürülen fikirler karşısında eserin, sosyalizm hududunu aştığı" kanaatlerine varmışlardır. Hepsisi de Üniversite Profesörü olan bu bilirkişilerin dahi hudut şumulünü tâyinde birleşemedikleri bir kanun hükmünün (kanunsuz suç olmaz) prensibini zedelemeyen bir açıklıkta olduğu kabul edilemez.

Bu maddelerin, komünizm dışında kalan fikir hareketlerini de yasakladığı Hükümetçe de kabul edilmiş ve 5435 Sayılı kanunla yapılan tadilâta rağmen devam eden tereddütlerin ve yanlış tatbikatın düzeltilmesi maksadıyla 5844 sayılı Kanun sevk edilmiştir. Bu son Kanundaki değişiklik, dâva konusu fıkralara (cebiri) unsurunun ilâvesinden ibaret olup 5435 sayılı Kanunla yürürlüğe giren metinlerde başka bir değiştirme yapılmamıştır. (Cebiri) unsuru maddelerden çıkarıldığına göre 5844 sayılı Kanun tasarısının gerekçesindeki sebepler bugün de ayaktadır.

Bu sebeplerle, dâva konusu hükümlerin, yalnız komünizmi Önlemekle kalmayıp bunun dışındaki fikir hareketlerini ve binnetice iktisadî ve içtimaî tekamülü de önlediği kanaatiyle kararın 2 numaralı bendine muhalifim.

3- Kararın hüküm fıkrasının 2 numaralı bendinde "Anayasa düzenine uygun bulunan cemiyetlerle Anayasa'nın cevaz verdiği ölçüde sosyalizmi tahakkuk ettirmek amacını güden partileri kurma ve bu amacın propagandasını yapma hallerinin dâva konusu hükümlerin kapsamı dışında kaldığı" kabul edilmiştir.

İhtilâlcî sosyalizm rejimi dışında kurulan sosyalist partileri, programlarının Anayasa zaviyesinden incelenmesi suretiyle sınıflara ayırmak, bir kısmının kuruluşuna ve propaganda yapmasına cevaz verip diğer bir kısmını takibata maruz bırakmak, yalnız kanun hükümlerinin değil Kanun Koyucunun maksadının da dışına çıkacak bir tatbikata yol açar.

Bu görüşe de katılmıyorum.

Üye

Şemsettin
Akçoğlu

MUHALEFET ŞERHİ

1 Mart 1926 günlü ve 765 sayılı Türk Ceza Kanununun 3 Aralık 1951 günlü ve 5844 sayılı Kanunla değiştirilmiş bulunan 141 ve 142 nci maddelerinin 1 numaralı bentlerinde yer alan hükümlerin tüm olarak Anayasa'ya uygun bulunduğunu belirten yukarıki kararda, söz konusu bentlerin :

a- Sosyal bir sınıfın diğer sosyal sınıflar üzerindeki tahakkümünü tesis etmeye matuf cemiyetleri her ne suret ve nam altında olursa olsun kurmaya tevessül edenleri veya kuranları veya bunların faaliyetlerini tanzim veya sevk ve idare edenleri veya bu hususlarda yol gösterenleri

Esas No:1963-173
Karar No:1965-40

(Madde 141/1) veya sosyal bir sınıfın diğer sosyal sınıflar üzerinde tahakkümünü tesis etmek için her ne suretle olursa olsun propaganda yapanları (Madde 142/1);

b- Devlet siyasî ve hukukî nizamlarını topyekûn yok etmek için propaganda yapanları (Madde 142/1);

c- Sosyal bir sınıfı ortadan kaldırmaya, yahut memleket içinde müesses iktisadî veya sosyal temel nizamlardan herhangi birini devirmeye matuf cemiyetleri her ne suret ve nam altında olursa olsun kurmaya tevessül edenleri veya kuranları veya bunların faaliyetlerini tanzim veya sevk ve idare edenleri veya bu hususlarda yol gösterenleri (Madde 141/1) veya sosyal bir sınıfı ortadan kaldırmak yahut memleket içinde müesses iktisadî veya sosyal temel nizamlardan herhangi birini devirmek için her ne suretle olursa olsun propaganda yapanları (Madde 142/1);

Cezalandırdıkları belirtilerek bunlardan a ve b fıkralarında gösterilen eylemleri cezalandırılmış olmasında, kararda ayrıca belirtilmiş bulunan gerekçelerle Anayasa'ya aykırılık bulunmadığı açıklanmakta ve c fıkrasında belirtilen eylemlerin cezalandırılmasının ise münhasıran komünizmi benimseyen cemiyetler kurulmasını ve bu konularda propaganda yapılmasını yasaklamak amacını güttüğü bunun dışında Anayasa dümenine uygun bulunan cemiyetlerle Anayasa'nın cevaz verdiği ölçüde sosyalizmi tahakkuk ettirmek amacını güden siyasî partileri kurma ve bu amacın propagandasını yapma hallerinin bu hükümlerin kapsamı dışında kaldığı gerekçesiyle Anayasa'ya aykırı olmadığı hükmüne varılmaktadır.

Gerçekten yukarıda a ve b fıkralarında işaret edilen, bir sosyal sınıfın diğer sosyal sınıflar üzerinde tahakkümünü kurmayı sağlamak amacile dernek veya siyasî parti kurulmasını ve bu maksat için propaganda yapılmasını veya devlet siyasî ve hukukî nizamlarının topyekûn yok edilmesi için propaganda yapılmasını yasaklamakta, kararda yazılı gerekçelerle, Anayasa'ya aykırı bir yön yoktur.

Ancak dâva edilen bentlerde yer alan yukarıda c fıkrası ile gösterilen yasaklamaların, sadece komünizme müteveccih bulunduğu gerekçesine dayanılarak Anayasa'ya uygun bulunduğu neticesinin çıkarılması mümkün değildir.

Karardan anlaşıldığına göre, Mahkememizin çoğunluğunu bu kanıya vardiran husus, Ceza Kanununun 141 ve 142, maddelerinde 1936-1951 yılları arasındaki 15 senelik bir devrede dört defa yapılmış bulunan değişikliklere ait gerekçelerde, değişikliğin sebepleri arasında komünizmi önleme maksadının da açık bir surette yazılmış olmasıdır.

Gerçekten T. C. Kanununun 141 ve 142. maddelerinde ilk değişikliği yapan 11/6/1936 günlü ve 3038 sayılı Kanuna ait gerekçede ve daha sonra aynı maddelerde değişiklikler yapan 29/6/1938 günlü ve 3531 sayılı ve 13/6/1946 günlü ve 4934 sayılı ve 10/6/1949 günlü ve 5435 sayılı ve nihayet halen yürürlükte olan ve iptali istenilen hükmü getiren 3/12/1951 günlü ve 5844 sayılı kanunlara ait gerekçelerde komünizmi yasaklama maksadının yer aldığı görülmektedir.

Ancak söz konusu gerekçelerde, değişikliğe ait sebepler arasında komünizmi önleme maksadının da yer almış bulunması, söz konusu hükümlerin sadece ve münhasıran komünizmi hedef tutmuş olduğunu kabul etmek için, iki bakımdan, yeter sebep değildir.

1- İlk önce gerekçelerdeki açıklamalar tüm olarak ele alındıkları takdirde bu yolda bir mâna çıkarmaya müsait bulunmamaktadırlar Çünkü :

a) 3038 sayılı Kanuna ait gerekçede : 141 inci maddenin : (Türkiye'de teşekkül etmiş veya edecek olan maksatları siyasî ve içtimaî nizamı bozmaya matuf bulunan siyasi cemiyetleri istihdaf etmekte) olduğu genel nitelikte belirtildikten ve bu suretle siyasî ve içtimaî nizamda değişikliği

öngören her türlü siyasî cemiyetlerin maddenin kapsamı içinde bulunduğu gösterildikten sonra, (Maddenin sarahatına ve ihtiva ettiği unsurlara nazaran komünist ve anarşist cemiyetler bu maddenin şumulüne dahil bulunmaktadır.) demek suretiyle, uygulamada çıkacak tereddütlere, bu iki nev'i cemiyet bakımından açıklık getirilmek istenmiş ve maddenin kapsamı bakımından iki misâl gösterilmiştir. Bu ifadenin, maddenin kapsamının sadece komünist ve anarşist cemiyetlerle sınırlı bulunduğu, bunların dışında kalan cemiyetlerin, durumları maddede yazılı suç unsurlarına uygun bulunsa dahi, maddenin kapsamı dışında kaldıkları mânasının çıkarılması mümkün değildir. Nitekim aynı gerekçenin 142 nci maddeye ilişkin olan kısmı da bu görüşe hak vermektedir. Zira burada da :

(141. madde siyasî ve içtimaî nizamı bozmaya matuf cemiyetleri cezalandırmaktadır. 142. madde ise bu gayeye matuf propagandaları tecziye etmektedir. Bir içtimaî sınıfın diğeri üzerine hâkimeyitini tesis etmek veya bir içtimaî sınıfı ortadan kaldırmak veya cemiyetin siyasî ve hukukî her hangi bir nizamını bozmak veya millî hissi sarsmak gibi maksatlarla yapılan mazeret propagandalara müsamaha etmek ve Devletin emniyet ve selâmetile telif edilemeyeceğinden bu maddeler memleket ve rejimin en kuvvetli müeyyidelerinden birini teşkil edecektir.) demek suretiyle fıkra hükümlerinin kapsamının geniş bir alana yaygın bulunduğu belirtilmektedir. (T. B. M. Meclisi Zabıt Ceridesi, Dönem : 5, Toplantı : 1. Cilt : 12, Birleşim : 78. S. Sayısı : 250)

b) 3531 sayılı Kanuna ait gerekçede ise, komünizm veya anarşizmden hiç söz edilmiyerek maddede yazılı suç unsurları üzerinde durulmakla yetinilmiş, tasarımı inceleyen Adliye Encümeni Mazbatasında da yine madde metnine muvazi açıklamalar yapılmış ve komünizm, anarşizm hareketlerinden, bunların bünyelerinde mevcut "şiddet kullanma" niteliği sebebiyle ve dolayısıyla bahsedilmiştir. (T. B. M. M. Zabıt Ceridesi, Dönem : 5, Toplantı : 3, Cilt : 26, Birleşim : 83, S. Sayısı : 320)

c) 4934 sayılı Kanuna ait gerekçede de, genel ifadelerle kökü dışarıda bulunan ve Milletlerarası mahiyette olan cemiyet ve partilerden gayesi Türk kanunlarına aykırı olanlara değinilmiş ve bu maddenin, içtimaî bir sınıf diktatörlüğü veya içtimaî bir sınıfın ortadan kaldırılması gayeleriyle kurulacak cemiyetleri yasak etmek suretiyle parti diktatörlüğünü önlemekte ve çok partili demokrasi esaslarını sağlamakta olduğu belirtilmiş, tasarımı inceleyen B. M. M. Adalet Komisyonu Raporunda ise, Hükümet gerekçesine muvazi açıklamalar yapılmış ve ancak "zor" unsuru dolayısıyla anarşist partilere temas edilmiştir. (T. B. M. M. Tutanak Dergisi, Dönem : 7, Toplantı : 3, Cilt : 24, Birleşim : 64, S. Sayısı : 171)

ç) 5435 sayılı Kanuna ait gerekçede; maddenin ilk fıkrasının, içtimaî bir zümrenin diğeri zümreler üzerinde tahakkümünü tesis etmek veya içtimaî bir zümreyi ortadan kaldırmak veya memleket içinde kurulmuş iktisadî ve içtimaî nizamları devirmek amacı ile cemiyet kurmayı yasakladığı izah edildikten sonra komünizmin gayesinin de bu yasaklanan fiiller olması itibariyle fıkra hükmü ile komünizmin de yasaklanmış bulunduğu açıklanmış ve (..... bununla beraber komünist olmayan ve fakat kendisine has bir nizamı koymak için, memleket içinde kurulmuş bir içtimaî veya iktisadî nizamı devirmek amacı ile cemiyet kuran kimseler de bu fıkra hükmünce ceza görürler.) denilmek suretiyle fıkra hükmünün genel niteliği, her türlü tereddüdü giderecek surette ortaya konulmuştur.

Tasarımı inceleyen Adalet Komisyonu Raporunda da maddede yer alan suç unsurları üzerinde durulmuş, maddenin ilk fıkrası ile, kanunlar Önünde eşit olan sınıflardan birinin değerlerini ortadan kaldırmasını veya tahakküm altında tutmasını istihdaf edecek her türlü hareketin cezalandırılmasının, meselâ bir işçi sınıfı diktatörlüğü kurulmasının, bir kapitalist sınıf tahakkümü tesisinin önlenmesinin istihdaf edildiği belirtilmiş ve maddenin yasakladığı, içtimaî ve iktisadî nizamları devirmek amacı ile cemiyet kurmak fiiline misâl olarak komünizm ve anarşizm ele

alınarak bu sistemlerin neden Ötörü yasaklanmalar gerektiği konusunda açıklamalar yapılmıştır. (T. B. M. M. Tutanak Dergisi : Donem : 8, Topbnı : 3, Cilt : 20, Birleşim : 104, S. Sayısı : 257)

d) Halen yürürlükte bulunan ve iptali istenilen 5844 sayılı Kanuna ait gerekçede ise; söz konusu 141. ve 142 nci maddelerin metinlerindeki müphemiyeti ortadan kaldırmak, yıkıcı ve bozguncu hareketler bakımından hükümlerini ikmal eylemek, siyasî inkişafımızla muvazi demokratik değişiklikleri yapmak, yeni ağırlştırıcı ve hafifletici sebepler ilâve etmek ve müeyyideleri şiddetlendirmek maksadile bu değişikliğin yapıldığı belirtildikten sonra 141 inci maddenin birinci fıkrasile komünist birleşmelerin kurulmasına tevessül olunmasının bunların teşkil, tanzim ve idare edilmesinin ve bu hususta yol gösterilmesinin suç sayılmış bulunduğu, bu maksadın, madde içinde "Bir sosyal sınıfın diğer sosyal sınıflar üzerinde tahakkümünün tesisi." ibaresile ifade olunduğuna işaret edilmiştir. Daha sonra; (Aynı fıkra da mevcut "bir sosyal sınıfı cebir yoluyla kısmen veya tamamen ortadan kaldırmaya veya memleket içinde müesses iktisadî ve sosyal nizamları cebren yok etmeğe matuf birleşmeler ..." ibaresi ile istihdaf edilen gaye, cebri vasıta olarak kullanan sosyalist vesair mahiyetteki birleşmeleri tecrim eylemektir. Maddenin bu günkü halinde mevcut ibare dolayısıyla sosyalist ve müşabih mahiyetteki partilerin teşkiline hukuken imkân mevcut değildir iktisadî ve siyasî nizam tâbirleri çok geniş mânayı ihtiva eylemeleri dolayısıyla her türlü bozucu ve bozguncu faaliyetleri ihata eylemek maksadile istimal edilmişlerdir ...) denilmek suretiyle maddede yer alan suç unsurlarının genel niteliği ve kapsamının genişliği bir kere daha ortaya konulmuştur.

Tasarıyı inceleyen Adalet Komisyonu Raporunda da Hükümet gerekçesinde muvazi açıklamalarla yetinilmiştir. (T. B. M. M. Tutanak Dergisi, Dönem : 9, Toplantı : 2, Cilt : 10, Birleşim : 5, S. Sayısı : 264)

Tasarının Büyük Millet Meclisinde müzakeresinde ise tasarımı savunanlar "komünizm" konusunu işleyerek kanunun bunu önleyeceğini ileri sürmüşler, karşı görüşe sahip olanlar da maddede "cebir" unsuru bulunmadığı takdirde komünizm dışındaki siyasî teşekküllerin de yasaklanabileceğini belirtmişler ve bu tartışmalar sonunda tasarı "cebir" unsurunu ihtiva etmeksizin kanun halini almıştır. (T. B. M. M. Tutanak Dergisi, Dönem : 9, Toplantı : 2, Cilt : 10, Sahife : 110-121, 125-126, 131-165, 172-211, 221-252, 254-263, 270-274, 331-335, Cilt : 11, Sahife : 9-21)

Yukarıdaki açıklamalarda da görüldüğü üzere 141 ve 142 nci maddelerin 1 numaralı bentlerinde yer alan ve :

Sosyal bir sınıfı ortadan kaldırmaya veya memleket içinde müesses iktisadî ve sosyal temel nizamlardan herhangi birini devirmeğe matuf cemiyet kurmayı veya bu konularda propaganda yapmayı yasaklayan hükümlerin, sadece ve münhasıran komünizmi öngördüğü ve yasakladığı görüşüne, bu kanuna ait Hükümet gerekçeleri, Komisyon raporları veya T. B. M. Meclisinde geçen müzakereler hak verdirecek nitelikte değildir.

2- Kaldı ki söz konusu belgeler, ileri sürüldüğü nitelikte bir sarahati taşısalar bile madde metninin çok açık olan hükümleri karşısında, bu hükümlerin bir kenara bırakılması sonucunu doğuracak bir tatbikata yol verilmesi de mümkün değildir. Her ne kadar kanun tasarısı ve tekliflerine ait gerekçelerle, Meclis Komisyonları raporlarının ve Genel Kurul Müzakerelerinin, metinlerinde gerekli açıklık bulunmayan kanunların yorumlanmasında başvurulacak pek değerli kaynaklar olduğunda şüphe yoktur. Ancak bu düşüncenin, açık olan kanun hükümlerinin bir kenara itilmesini ve bu belgelerdeki açıklamaların kanun maddesi yerine konularak ona göre uygulama yapılmasını gerektirecek derecede ileri götürülmesi de mümkün değildir.

Kanun Koyucu, T. B. M. Meclisindeki müzakereler sırasında yapılan ikazlara rağmen, maddeyi, komünizmi yasakladığım açıkça ifade edecek surette düzenlemeyerek, komünizmi de

Esas No:1963-173
Karar No:1965-40

ihativa edecek şekilde ve genel nitelikte suç unsurlarını belirtmek suretile kanunlaştırmıştır. Bu suretle de maddenin kapsamında, Anayasa'nın yasakladığı komünizm ile birlikte, yasaklamadığı sair dernek ve siyasî parti çalışmaları da girmiş bulunmaktadır.

Halbuki Anayasa'nın 20 nci maddesinde; herkesin düşünce ve kanaat hürriyetine sahip olduğu ve bunu söz, yazı, resim ile veya başka yollarla tek başına veya toplu olarak açıklayıp yayabileceği, 29 uncu maddesinde; herkesin önceden izin almaksızın dernek kurma hakkına sahip olduğu, 56 ncı maddesinde; vatandaşların siyasî parti kurma ve usûlüne göre partilere girme ve çıkma haklarına sahip buldukları, siyasî partilerin önceden izin almadan kurulacakları ve serbestçe faaliyette bulunacakları, siyasî partilerin ister iktidarda, ister muhalefette olsunlar, demokratik siyasî hayatın vazgeçilmez unsurları buldukları belirtilmiş, 57 nci maddesinde ise; (siyasî partilerin tüzükleri, programları ve faaliyetleri, insan hak ve hürriyetlerine dayanan demokratik ve lâik Cumhuriyet ilkelerine ve Devletin ülkesi ve milletiyle bölünmezliği temel hükmüne uymak zorundadırlar. Bunlara uymayan partiler temelli kapatılır ...) denilmek suretiyle siyasî partilerin uymak zorunda oldukları genel kurallar ve faaliyetlerinin sınırları da gösterilmiştir.

Türk Ceza Kanununun 141 ve 142 nci maddelerinin iptalleri istenen 1 numaralı bentlerinde yer alan ve yukarıda değinilen Anayasa kuralları karşısındaki nitelikleri aşağıda belirtilen hükümler ise düşünce hürriyetinde ve Dernek kurma hakkında kısıtlamalar yaptığı gibi siyasî parti kurma hakkına ve siyasî partilerin serbestçe faaliyette bulunmalarına da sınırlar çizmektedir. Bu kayıtlama ve kısıtlamalar ise Anayasa'nın sözüne ve ruhuna uygun olmadıktan başka bu hakların özüne de dokunacak niteliktedirler.

Diğer taraftan bu yasaklamalar, siyasî partileri Anayasa'nın 57 nci maddesinde öngörülenler dışında ve hattâ onlarla zıt istikâmette yeni bazı kayıtlamalara tâbi tutmaktadır ki bu bakımdan da Anayasa'ya aykırılıkları ortadadır.

Madde metninde yer almış olan hükümleri bu açıklamalar açısından inceleyelim :

1- Kanunun yasakladığı eylemlerin bir kısmı; (Sosyal bir sınıfı ortadan kaldırmaya matuf cemiyetleri her ne suretle ve nam altında olursa olsun kurmaya tevessül etmek veya kurmak veya bunların faaliyetlerini tanzim veya sevk ve idare etmek veya bu hususlarda yol göstermek -141/1 - veya sosyal bir sınıfı ortadan kaldırmak için her ne suretle olursa olsun propaganda yapmak -142/1-) tır. Şüphesiz komünizmin gayeleri arasında sosyal bir sınıf olan (sermayeci) nin ortadan kaldırılması da vardır. Ancak komünizm bunu kendi metodları ile yani ya ihtilâl yolu ile veya başlangıçta demokratik gibi görünen yollarla iktidara geldikten sonra yapacağı hukuk dışı "darbe" sonucunda iktidarda kalarak komünizmi uygulamaya geçme yolu ile yapar. Görüldüğü gibi her iki yol da, cebir, şiddet ve zora dayanmaktadır. Bu bakımından bu gibi hareketlerin yasaklanmasında Anayasa'ya aykırı bir cihet yoktur.

Ancak bir de bunun karşısında, tamamen demokratik usullere sadık kalarak üretim araçlarının topluma ait olmasını ve bu sebeple Özel sermayenin kaldırılmasını isteyen, bunu da çeşitli kademe ve dozlarda olmak üzere Öngören ve "demokratik sosyalizm" genel adı altında toplanan düşünce çeşidi yönünde bir kanaate sahip olan kişilerle, bunların "dernek" veya "siyasî parti" niteliğinde kurdukları toplulukları bulunabilir. Bunlar, fikirlerini demokratik yollarla topluma yaymak ve gerek iktidara gelmek, gerekse iktidardan ayrılmak için seçimi yegâne meşru vasıta saymak hususunda samimî kanaate sahip olabilirler. Zor ve şiddet yolu ile iktidara gelmek ve halkın arzusuna rağmen sistemlerini uygulamak düşüncesi akıllarının köşesinden geçmeyebilir. İşte 141/1 ve 142/1 inci maddelerin yukarıda açıkladığı hükümleri bunların hareket ve faaliyetlerini de yasaklayan bir genellik taşımaktadır.

Diğer taraftan, sosyal sınıflar, bir memleketteki siyasî ekonomik ve sosyal şartların sonucu olarak tarih içinde meydana gelen ve bu şartlardaki değişmelere uyarak kendiliğinden yeni şekiller alan veya büsbütün ortadan kalkan içtimaî birer vakıdır. Anayasa'mız, hiçbir yerinde, yürürlüğe girdiği tarihte var olan sosyal sınıfları, bu içtimaî kanuna karşı çıkararak, oldukları gibi muhafaza etmeyi taahhüt etmemiştir. Binaenaleyh bu içtimaî kanunun bizim Cumhuriyetimizde de hükmünü yürüterek kendi yolunda yürümesine engel olmak mümkün değildir. Bu konuda cemiyet fertlerine düşen görev, bu sosyal olayın oluşumunu kolaylaştıracağına inandığı yönde faaliyette bulunmaktadır. Zor kullanmayı düşünmeksizin ve Anayasa'nın tahribini Öngören yollara sapmaksızın her ferdin bu konularda doğru bildiği yönde düşünmesi ve düşündüğü yönde faaliyet göstermesi Anayasa ile tanınmış temel haklarındanıdır.

Türk Ceza Kanununun 141/1 ve 142/1 inci maddelerinde yer alan ve sosyal bir sınıfın ortadan kaldırılmasını sağlamaya matuf dernek veya siyasî parti kurulmasını ve bu yolda propaganda yapılmasını yasaklayan hükümleri, bu açıdan ele alındıkları zaman, Anayasa'ya uygun bulmaya imkân yoktur. Zira bu işlerin zor ve şiddet kullanarak yapılmasının öngörülmesi, suç unsuru olarak, kanuna ait Hükümet teklifinde mevcut olduğu halde, kanun koyucu tarafından kabul edilmemiş ve metinden çıkartılmıştır. Su hale göre, tamamen demokratik ve kanunî yollardan hareket edilmek ve alınacak iktisadî ve içtimaî tedbirlerle ve Anayasa teminatı altında kişi hak ve hürriyetlerine riayet olunmak suretiyle içtimaî sınıflardan birisinin kaldırılması yolundaki çalışmaları bir derneğin veya siyasî partinin gayeleri arasına almak, hattâ bu hedefe ulaşmak üzere tamamen düşünce sahasında kalarak propaganda yapmak fiilleri, bu hükümlerle yasaklanmış durumdadır.

Halbuki bir kısım vatandaşlar, yurt kalkınmasının, üretim araçlarının tamamının veya bazı ölçüdeki kısmının Devlet elinde toplanmasına ve bu suretle sermayedar sınıfın sahnedan çekilerek yerini topluma bırakmasına bağlı olduğuna samimî olarak inanabilirler. Bu düşüncelerini, ya Anayasa'nın mevcut hükümleri içerisinde, veya rejimin, insan haklarına dayanan demokratik, lâik bir hukuk devleti niteliğine hâlel vermeksizin, bazı Anayasa maddelerinin değişmesi suretiyle meydana gelecek yeni bir ortamı içinde gerçekleştirilebilecekleri kanaatiyle dernek veya siyasî parti kurmayı ve topluma fikirlerini anlatmak ve bunlar etrafında taraftar toplamak için propaganda yapmayı düşünebilirler.

141/1 ve 142/1 inci maddelerinin 1 numaralı bentleri ise, bu gibi hareketleri yasaklamakta ve bu suretle Anayasa düzeni içindeki düşünce hürriyetinin ve dernek kurma hakkının Özünü zedelemektedir.

Bu sebeple 141 inci maddenin 1 numaralı bendinde yer alan ve (Sosyal bir sınıfı ortadan kaldırmaya matuf cemiyetleri her ne suretle olursa olsun kurmaya tevessül edenleri veya kuranları veya bunların faaliyetlerini tanzim veya sevk ve idare edenleri veya bu hususta yol gösterenleri suçlayan hüküm ile 142 nci maddenin 1 numaralı bendinde yer alan ve (Sosyal bir sınıfı ortadan kaldırmak için her ne suretle olursa olsun propaganda yapanları) suçlayan hükmün Anayasa'ya aykırı olduklarından iptal olunmaları gerekmektedir.

2- Aynı bentlerde yer alan ve (Memleket içinde müesses iktisadî ve sosyal temel nizamlardan herhangi birini devirmeye matuf cemiyetleri her ne suret ve nam altında olursa olsun kurmaya tevessül edenleri veya kuranları veya bunların faaliyetlerini tanzim veya sevk ve idare edenleri veya bu hususlarda yol gösterenleri- Madde 141/1 veya memleket içinde müesses iktisadî veya sosyal temel nizamlardan herhangi birini devirmek için her ne suretle olursa olsun propaganda yapanları- Madde 142/1-) cezalandıran hükümleri Anayasa'ya aykırılıkları ise, uzun tartışmaları gerektirmeyecek derecede meydandadır.

Zira bu hükümler; söz konusu fiilleri, cebir ve şiddet kullanmaksızın gerçekleştirmenin öngörüldüğü sabit olsa dahi, mutlak bir şekilde cezalandırmaktadır. Maddede görülen (ortadan kaldırma), (devirme), terimlerinden, bu hareketlerin suç sayılabilmeleri için şiddet kullanarak yapılmalarının öngörülmesi gerektiği suretinde bir mâna çıkartılması mümkün değildir. Zira, Büyük Millet Meclisi Genel Kurulunda yapılan uzun müzakereler sırasında ileri sürülen ve cebir kullanma kasdı olmasa dahi mücerret bu eylemlerin cezalandırılmalarının gerektiğini savunan itirazlar üzerine, Hükümet tasarısında suç unsuru olarak yer almış bulunan (cebir yolu ile ortadan kaldırma) veya (cebre yok etme) ibarelerinden, (cebir yolu ile) ve (cebre) terimlerinin kaldırılmaları kabul edilmiş ve neticede metinler halen yürürlükteki şekli almışlardır. "Buna göre, yürürlükteki metinlerde görülen ve tasarıda, (cebir) ile birlikte kullanılmış olan (yoketme), (devirme) terimlerinin, (cebir) unsurunun kaldırılışına muvazi olarak düzeltilmelerinin hatıra gelmemesi neticesinde metinde kaldıkları, kanun koyucunun suçun tekevvünü için (cebir) şart saymayan açık iradesi karşısında, unutmaya neticesi metinde kalmış bulunan kelimelerden (cebir ve şiddet) mânası çıkarmaya çalışmanın mümkün olmadığı kolayca anlaşılmaktadır.

Sonuç olarak söz konusu hükümlerin; bir zümre vatandaşların ayrı bir sosyal sınıf olarak belirmesini sağlayan şartlarda Anayasa'nın temel düzenine uygun sosyal ve iktisadî düzeltmeler yapmak suretiyle bir sosyal sınıfın ortadan kaldırılmasının sağlanmasını veya aynı yollarla iktisadî veya sosyal temel nizamlardan herhangi birinin değiştirilmesini Önlemek maksadını taşıdıklarını kabul etmenin zorunlu olduğu anlaşılmaktadır.

Bu neticeye göre, Anayasa'nın temel niteliklerini saklı tutmak, yani (İnsan haklarına ve başlangıçta belirtilen temel ilkelere dayanan, millî, demokratik, lâik ve sosyal bir hukuk devleti) olan Cumhuriyet idaresi esasları içinde ve bu esasları zedelememek şartıyla, mevcut kanunlarda veya Anayasa'nın diğer bazı kural ve esaslarında değişiklikler yapılması suretiyle memleketin bugünkünden farklı bir ekonomik ve sosyal düzene ulaştırılmasını öngören ve bunu yurdun geri kalmışlıktan bir an önce kurtarılmasını öngören ve bunu yurdun geri kalmışlıktan bir an önce kurtarılması ve kişinin kalkınmış diğer dünya parçalarında yaşayan insanların ulaştığı, (insanlık haysiyetine yaraşır bir yaşayış seviyesi) ne tezelden kavuşabilmesi için, samimi olarak, zorunlu sayan vatandaşlar, bu maksatlarını gerçekleştirmek maksadıyla dernek veya siyasî parti kururlar veya propaganda yaparlarsa Türk Ceza Kanununun 141. ve 142. maddelerinin dâva edilen 1 inci bentlerinde yer almış bulunan bu hükümler gereğince cezalandırılabilirlerdir.

Halbuki Anayasamız : kararda da açıklandığı üzere, komünizme ve Cumhuriyetimizin yukarıda belirtilen nitelikleri ile bağdaşması mümkün olmayan her çeşit dikta çabalarına kanalı olup, bunların dışında kalan ve memleketi yeni bir düzen getirmeyi öngören bütün fikir akımlarına ve bu sınırlar içindeki sosyalizmin her çeşidine ve bunların memleketimizde gerçekleştirilmeleri yolundaki çabalara açık bulunmaktadır Yukarıdaki açıklamalara göre, iptali istenen hükümlerin ise, Anayasa'nın ret ettiği konularla birlikte, serbest bıraktığı konularda da yasaklar koyduğu görülmektedir ki bu halin Anayasa'ya aykırılığı meydandadır,

3- Bundan başka söz konusu hükümlerde yer alan "sosyal sınıf" ve "iktisadî ve sosyal temel nizam" terimlerinin tarifi, kanunda yapılmış değildir. Sosyal sınıfların, her toplumda mevcut birer içtimaî gerçek oldukları ve doktrinde de tarifinin yapılmaya çalışıldığı bilinmekte ise de "sosyal sınıf" kavramının çeşitli açılardan ele alındığı ve ne gibi zümrelerin "sosyal sınıf" olarak nitelenmesi gerektiği üzerinde ittifak edilemediği, bir düşünürün "sosyal sınıf" olarak kabul ettiği bir zümrenin bir başkası tarafından benimsenmediği de görülmektedir.

Dâva edilen bentlerde yer alan ve bir sosyal sınıfın diğer sosyal sınıflar üzerinde tahakkümünü yasaklayan hükmün esasları, "tahakkümü" ret etmekten ibaret olduğundan ve Anayasa'mız, kişi, zümre veya sınıf farkı gözetmeksizin, nereden gelirse gelsin tahakkümün hiç bir

Esas No:1963-173
Karar No:1965-40

çeşidini kabul etmemiş bulunduğundan, maddenin bu hükmünde yer alan "sınıf" teriminin vuzuhsuzluğu bir mahsur teşkil etmemektedir.

Fakat maddenin "bir sosyal sınıfın ortadan kaldırılmasını yasaklayan hükmü bakımından bu husus önem kazanmaktadır. Zira bir eylemin cezalandırılabilmesi için suç konusunun kesinlikle belli olması lâzımdır. Halbuki bu hükümlerde suça konu olan "sosyal sınıf" teriminin neyi ifade ettiği kesin olarak belli değildir.

Aynı suretle, dâva edilen hüküm ile (devrilmeleri) yasaklanan (iktisadî veya sosyal temel nizamlar) ın neler olduğu da büsbütün meçhuldür. (Memleket içinde müesses iktisadî veya sosyal temel nizamlar); bilgi seviyesine, iktisadî, hukukî, siyasî ve sosyal temayüllere göre çok farklı şekillerde mânalandırılan konulardır. Bu konulardaki anlayış farklılığının, geniş vatandaş kitlesinde olduğu gibi bilim adamları ve kanunu uygulamada görev alanlar arasında olması da tâbidir. Şu halde vatandaş; bu kanunla neyin yasaklanmış olduğunu önceden kesinlikle bilecek durumda değildir ve kanunu çeşitli safhalarda uygulayacak olan mercilerin, ezcümle idare, savcılar ve nihayet hâkimlerin "sosyal sınıf", "memleket içinde müesses iktisadî veya sosyal temel nizam" anlayışına göre takibe uğrayacak veya ceza giyecektir.

Özetlemek gerekirse, iptali istenen hükümler, suçu kesinlikle tâyin etmediklerinden, bir taraftan, ne gibi eylemlerin suç sayıldıklarının önceden ve kesin olarak bilinmesine imkân vermemekte, diğer taraftan da, hududu, şumulü ve niteliği, uygulayıcıların görüş açılarına göre değişebilecek olan fiilleri cezalandırmaktadır.

Halbuki Anayasa'nın 33 üncü maddesi bir fiilin ancak kanunla suç sayılabileceğini ve cezaların da ancak kanunla konulabileceğini ifade etmekle "kanunsuz suç olmaz" prensibini dile getirmiş bulunmaktadır.

Söz konusu hükümler bu bakımdan da Anayasa'ya aykırı niteliktedirler.

Sonuç olarak :

Türk Ceza Kanununun 141 inci maddesinin I numaralı bendinde yer alan :

(Sosyal bir sınıfı ortadan kaldırmaya veya memleket içinde müesses iktisadî veya sosyal temel nizamlardan herhangi birini devirmeye matuf cemiyetleri her ne suret ve nam altında olursa olsun kurmaya tevessül edenler veya kuranlar veya bunların faaliyetlerini tanzim veya sevk ve idare edenler veya bu hususlarda yol gösterenler) in,

142 nci maddesinin I numaralı bendinde yer alan :

(Sosyal bir sınıfı ortadan kaldırmak yahut memleket içinde müesses iktisadî veya sosyal temel nizamlardan herhangi birini devirmek için her ne suretle olursa olsun propaganda yapanlar) ın,

cezalandırılacaklarına dair olan hükümler yukarıda yazılı nedenlerle Anayasa'ya aykırı bulduklarından iptalleri gerekmektedir.

Bu sebeplerle kararın bu hükümlere ilişkin kısmına muhalifiz.

Üye

Üye

Üye

Celâlettin Kuralmen

Sait Koçak

Muhittin Gürün

Yukarıki muhalefet şerhinin :

"Türk Ceza Kanununun 141. maddesinin I nolu bendinde yer alan memleket içinde müesses iktisadî ve sosyal temel nizamlardan her hangi birini devirmeye matuf cemiyetleri her ne suret ve nam altında olursa olsun kurmaya tevessül edenler veya kuranlar veya bunların faaliyetlerini tanzim veya sevk ve idare edenler veya bu hususlarda yol gösterenlerin; ve 142. maddesinin I nolu bendinde yer alan, memleket içinde müesses iktisadî veya sosyal temel nizamlardan herhangi birini devirmek için her ne suretle olursa olsun propaganda yapanların, cezalandırılmasına dair olan hükümlerin" iptalleri gerektiği hakkındaki kısmına katılıyorum.

Üye

İbrahim Senil

Gerekçeli karara aykırılığımız sebepleri

Bu karar oybirliği ve çoğunlukla verilmiş bulunan iki kısımdan ibarettir. Esas kararın her iki kısmında da sayın heyetle beraber isemde kararın yazılış tarzı ve gerekçesinin yetersizliği dolayısıyla aşağıdaki sebeplerle aykırırım :

Bu aykırılık 3 noktada toplanacaktır.

1- Dâvanın temel ilkelere ait kısmının gerekçesiz olarak reddedilmesi.

2- 141/1 ve 142/1. maddelerin metinleri üzerinde durulmaksızın sadece gerekçelerine dayanılarak komünizmi yasaklamak için tedvin edildikleri sonucuna varılması,

3- Anayasa'mızın sosyalizme sınırsızca açık olduğu iddiasının sadece Anayasa gerekçesine ve Temsilciler Meclisi tutanaklarına dayanılarak ve Anayasa'nın ilgili maddelerinden bir kısmının veya tamamının metinlerine başvurulmadan reddedilmiş olmasıdır.

1- Dâvacı, dâva dilekçesinin 3. sahifesinde (iptali istenilen Türk Ceza Kanununun 141/1 ve 142/1. maddeleri Anayasa'mızın dayandığı temel ilkelere ve aşağıda gösterilen belirli maddelerine ve insan haklarını ve ana hürriyetlerini koruma sözleşmesinin keza belirli maddelerine açıkça aykırıdır) demektedir.

Böylece dâva, iptali istenen Ceza Kanunu hükümlerinin Anayasamızın dayandığı temel ilkelere, belirli Anayasa maddelerine, insan haklarını ve ana hürriyetlerini Koruma Sözleşmesinin belirli maddelerine aykırılık sebeplerine dayanılarak açılmış bulunmaktadır. Anayasa Maddelerine ve sözleşme hükümlerine aykırılık iddiaları nasıl ayrı ayrı ele alınmış ve gerekçeleri gösterilerek red edilmişse Anayasa'nın temel ilkelerine muhalefet iddiası da ayrı ayrı incelenmeli, tahlil ve münakaşa edilmeli ve karar yerinde gerekçeleri gösterilerek kabul veya reddi yapılmalıydı.

Mahkememiz böyle yapmamış ve temel ilkelere yönelen dâva kısmını gerekçe göstermeden red etmiştir. Kararın son bölümünün üçüncü paragrafında (zira söz konusu maddelerle sosyal bir sınıfın diğer sosyal sınıflar üzerinde tahakkümünü tesis etmek veya memlekette komünist bir idare kurmak yolunda çaba sarfetmek üzere dernek "siyasî parti" kurulmasının veya gerek bu maksatlar, gerekse anarşizm için propaganda yapılmasının yasaklanmış olmasında dâva dilekçesinde öne sürülen ve Anayasa'da mevcut oldukları iddia olunan "halkçılık, insan haklarına dayanan çağdaş anlamda demokrasi, devletçilik, Türk milliyetçiliği ve lâiklik, devrimcilik, barışçılık" temel ilkelerinin herhangi birisi bakımından aykırılık bulunduğu iddiası başkaca açıklamayı gerektirmeyecek derecede meydandadır.

Esasen dâvacı tarafından bu konularla ilgili Anayasa'ya aykırılık iddiası, 141, 142/1. maddelerinin yasakladıkları, yukarıda belirtilmiş olan eylemler bakımından öne sürülmüş bulunmaktadır. Bu nedenlerle bu konulara ilişkin iddialar da yerinde değildir" denilmiş ve temel ilkelere aykırılık iddialarına bu ölçüde değinilmiştir.

Dâvacı, iptalini istediği madde bentlerinin Anayasa'mızın temel ilkelerine de aykırı bulunduğunu iddia etmiş ise de, Mahkemenin sonuç olarak kabul ettiği gibi dâva konusu maddelerin münhasıran bir sınıfın tahakkümü ile komünizm ve anarşizm kurma çabalarını önleyen maddeler olduğu anlayışına katıldığını, dilekçenin hiçbir yerinde belirtmemiştir. Kaldı ki Dâvacı sınıf tahakkümünü, yani dikta rejimlerinin komünizmin ve anarşizmin Anayasa'ya aykırı olduğunu kabul etmekte ve buna rağmen temel ilkelere aykırılık iddiasını da ayrıca öne sürmüştür.

Böyle olunca iddianın bu kısmını da ayrı ayrı ele almak ve gerekçelerle kabul veya red etmek, Anayasa'mızın 135. maddesinin "Mahkemelerin her türlü kararları gerekçeli olarak yazılır" hükmünün icabı iken bu zorunluğa riayet edilmemiştir. Dâvacının bu yöndeki iddialarının da davaya temel teşkil ettiği aşağıdaki açıklamalarla ortaya çıkmaktadır. İlkelerden yalnız "Halkçılık" ilkesine aykırılık iddiasını gözden geçirmek muhalefetimizin sebebini açıklamaya çalışacağız.

Dâva dilekçesinde bu ilkeye ait itiraz kısaca şöyledir :

"Kurtuluş savaşından bu yana bütün Anayasalarımızın en belirgin özelliği halkçı karakterde oluşlarıdır. Halkçılık, hiç şüphesiz Anayasa'mızın ilham aldığı, temel ilkedir" diyen Dâvacı, Atatürk'ün 1921 tarihli nutkundan "... Biz hayatını, istiklâlini korumak için çalışan erbab-ı sayız ... Kurtulmak, yaşamak için çalışan ve çalışmaya mecbur olan bir halkız ... Arka üstü yatmak ve hayatını saiyden muarra geçirmek isteyen insanların bizim heyeti içtimaiyemiz içinde yeri yoktur, hakkı yoktur. Ohalde ifade ediniz efendiler, halkçılık, nizamı içtimaisini sayine hukukuna istinat ettirmek isteyen bir meslekî içtimaidir..." "pasajını almış ve halkçılığın tarifini de şu şekilde yapmıştır : "Halkçılık, halkı yaratıcı kaynak ve son gaye olarak bilen, toplum hayatını, emeği ile yaşayan halkın menfaatları açısından düzenlemeyi şart gören, ekonomik, sosyal, politik ve ahlâki bir meslektir" demekte ve yine (... toplum hayatında maddî manevî zenginliklerin, bütün değerlerin halkın yaratıcı emeği ile meydana geldiğine inanan halkçılık, emeği toplumda en yüce değer olarak tanır. Halk emeği ile yaşar, her şey emeğin ürünüdür, Atatürk yukarıya aldığımız sözleriyle bu gerçeği kuvvetle ortaya koyuyor. Bugünkü Anayasamız da halkçılık temelinden hareket etmiştir diye iddialarının izahına devam etmiştir.

Halkçılık ilkeline Anayasamızda yer verildiği şüphesizdir. Türkiye Cumhuriyetinin niteliklerini gösteren Anayasa'nın ikinci maddesinde bu niteliklerden birisi olarak ""demokratik" vasfı görülmektedir. Demokrasinin halk için halk idaresi diye özetlendiği de bir gerçektir. O halde sadece bu yönü ile dahi Anayasamız halkçıdır.

Yalnız "halkçılık" ilkesi, doğu ve batıda aynı anlamda ele alınmamaktadır. Batı demokrasinin temel ilkesi olan halkçılık ile topyekûn millet, seçme ve seçilme haklarını kullanarak

Esas No:1963-173
Karar No:1965-40

halk idaresini tecelli ettiren kitle, anlaşılmakta bu kitlenin fayda ve huzurunu, güvenlik ve sağlığını temin çalışması da devletin görevini teşkil etmektedir.

Sosyalist rejimlerin çoğunda ise, halkçılık, emekçiyi esas alan, sermayeciye toplum düzeninde yer vermeyen, toplum hayatını emekçilerin faydasına düzenlemeyi gaye bilen ve milletin idaresini emekçi halka bırakan bir halkçılıktır. Demokratik sosyalizm gibi mutedil olanları var ise de doktrin ve rejim olarak sosyalizmin çoğu işçi sınıfını esas almaktadır.

Anayasamızın kabul ettiği halkçılık, batılı anlamda olduğundan toplum içindeki bütün sınıfları herhangi bir ayırma tâbi tutmadan hepsine aynı hak ve hürriyeti tanımayı gerektirir. Bir sınıfın faydasına ve diğer sınıfların zararına toplum düzenlemesini kabul etmez.

İşte bu Ölçüde halkçılık, zorla bir sınıfın hakidietini ve bir sınıfın ortadan kaldırılmasını önleyen kuralları saklayan dâva konusu 141 ve 142. maddelerin birinci bentleri hükümlerine tamamen uygundur.

Buna karşılık sosyalist gruptan pek çoğunun benimsediği işçi ve emekçi sınıf faydasına toplumu düzenleme prensibini kabul eden halkçılık ise Anayasamıza aykırıdır. Çünkü :

a) Başlangıç kısmında açıklandığı gibi Anayasanın, Millî birlik ruhunu, millî dayanışmayı, millî mücadele ruhunu ve millet egemenliğini esas almış ve Türk milliyetçiliğini hız ve ilham kaynağı tanımıştır. Cumhuriyet devletinin dayandığı bu ilkeler dahi başlı başına Anayasa'mızın, sınıf hakimiyetini ifade eden halkçılığa karşı olduğunu belirtir.

b) Anayasamızın ikinci maddesine göre Türkiye Cumhuriyeti niteliklerinin biri de (millî) lik vasfıdır. Bu da emekçi ve işçi yararına halkçılığı önler. Çünkü her sınıfı içine alan "millî" lik bir sınıfa imtiyaz tanınmasına engeldir.

c) "Egemenlik kayıtsız şartsız Türk milletindedir ... Egemenliğin kullanılması hiç bir suretle bir kişiye, zümreye veya sınıfa bırakılamaz..." esaslarını taşıyan 4. madde de zümre ve sınıf yararına toplumu düzenlemek isteyen bölücü sınıf halkçılığına karşıdır.

Temel haklarla ödevlere ilişkin kuralları tesbit eden Anayasa'nın ikinci kısmı hükümleri ile diğer benzeri hususlarda Anayasa'mızın kabul ettiği halkçılığın garp demokrasilerine temel olan ve millet kapsamında bulunan halkçılık olduğunun delilleridir. Bu hükümler, ferdi mukaddes ve muhterem tanıyan, onun huzur ve emniyetini gaye bilen zihniyeti ifade eden hükümlerdir. Birçok sosyalizmde fert cemiyete feda edilmiş, oralarda ferdin hak ve hürriyetlerine teminat tanınmamıştır.

ç) Anayasamızın 76. maddesinin (Türkiye Büyük Millet Meclisi Üyeleri seçildikleri bölgeyi veya kendilerini seçenleri değil, bütün milleti temsil ederler) hükmü de Anayasamız halkçılığını aydınlatan kurallardan birisidir. Anayasamız bu hükmü ile de halk hakimiyetinin değil, millet hakimiyetinin esas olduğunu tekrarlamıştır. Halk hakimiyeti esas alınmış olsaydı seçilmiş olanlar ancak kendilerini seçmiş olanları temsil eder, seçildikleri bölgenin veya seçenlerin mümessili sıfatıyla hareket edebilirlerdi. Millet değil seçenlerin menfaatini müdafaa eder ve güderlerdi. Böyle bir halkçılık ise yukarıdaki 76. maddenin "Milleti temsil" prensibine aykırı düşer. Böyle olunca 76. madde de işçi veya sermayeci sınıfın hakimiyetine götüren bir halk anlayışının reddini icap ettirir.

Binaenaleyh Dâvacının dediği gibi "toplum hayatını, emeği ile yaşayan halkın menfaatleri açısından düzenlemeyi şart gören ekonomik, sosyal, politik ve ahlâki bir meslek" olduğu yolunda tarif edilen halkçılık, sosyal sınıflardan birisinin menfaatini esas alması ve millet menfaatini ikinci plâna itmesi dolayısıyla Anayasamız halkçılığına uygun düşmemektedir.

Dâvacının iddia ettiği halkçılık anlayışına kaynak teşkil ettiği bildirilen Atatürk'ün 1921 nutkunun pasajından alınan halkçılığa gelince :

Atatürk, "Millî mücadele" nin Başkumandanı, "Misakı millî" ve "Hududu Millî" yi tesbit eden kongrenin tertipçisi ve bunlara ait belgelerin imzacısıdır. Hakimiyet bilâkayd ve şart milletindir" esasını Büyük Millet Meclisi salonuna astıran, muhafaza ettiren bir lider, İstiklâl Savaşının, milletin kurtarılması, yurdun düşmandan temizlenmesi amacı ile yapıldığını birçok yerlerinde tekrar eden büyük nutkun hatibi ve "Ne Mutlu Türküm Diyene" hitabını bütün kalbiyle, en içten ve en derinden haykıran, millî heyecanı yüksek bir Türk ve Devlet Başkanıdır.

"Amasya Tamimi" adıyla tarihimize mevkii almış olan yazıda Atatürk "Vatanın bütünlüğü, bütün milletin bağımsızlığı tehlikededir ... Sivas'ta bir millî kongre toplanmalıdır", Erzurum Kongresi beyannamesinde "Her türlü işgale karşı direnecektir, millî irade hakim olacaktır....." cümlesiyle maksadını açıklar.

23 Nisan 1920 de Büyük Millet Meclisini toplar ve millî hakimiyeti ilân eder. Kurduğu hükümetin adı da "Türkiye Büyük Millet Meclisi hükümeti" dir.

1932 yılı Meclis açış nutkunda "... millî kültürün ... yükselmesini, Türk milletinin temel direği olarak temin edeceğiz ..." demiş ve 1931 yılında kurulan (Türk Tarihini tetkik) Heyeti önünde konuşurken de "... Büyük devletler kuran atalarımız, büyük ve şümüllü medeniyetlere sahip olmuşlardır. Türk çocuğu, atalarını tanıdıkça daha büyük işler yapmak için kendinde kuvvet bulacaktır." demek suretiyle dil ve tarihinin millî kültürdeki yerini ve önemini göstermiş bulunmaktadır. Böylece Atatürk'çülük, bir yönü ile batı uygarlığı, diğer yönü ile de Türk Milliyetçiliğidir. Bunun için millî dayanışma ve birlik yerine bir sınıfın hak ve menfaat üstünlüğünü iddia eden halkçılık Atatürk'çülüğe aykırıdır.

1937 tarihinde, 1924 Anayasa'sına, "milliyetçilik" ilkesi girmiş ve bu da Atatürk hayatta iken olmuştur.

Dâvacının dayandığı pasaj, kendi tüzüklerinin başında yeni Türkçeye çevrilmiş olarak yer almış ve dilekçeye geçmeyen kısmında ise "... Efendiler : Biz bu hakkımızı korumak, bağımsızlığımızı güven altında bulundurabilmek için toptan, milletçe, bizi mahvetmek isteyen emperyalizme karşı milletçe savaşmayı uygun gören bir doktrini izleyen insanlarız" cümleleri bulunmuştur.

Dilekçeye alınan kısmı ile bu kısım birleştirilince ve nutkun söylendiği tarihte Türkiye'de gayet geri bir çiftçilik ekonomisinden başka ekonomi olmadığı, mevcut sanayi ve enerji müesseselerinin tamamen yabancıların elinde bulunduğu göze alınınca Atatürk'ün bu nutku ile benimsediği "halkçılık" yine millet ölçüsündeki halkçılıktır. Düşmanı da yurdu işgal etmiş bulunan, milleti esir etmeğe kalkışan emperyalisttir. Yurda saldırmış, varlığımıza kasetmiş düşmanlarla bütün milletin mücadele edeceğinde şüphe yoktur. Bu sebep dahi söylevdeki halkçılık'ın, milleti kapsadığını gösterir.

Bütün hayatı, millet için ve milletin yükselme ve refaha ulaştırması uğruna harcanmış bulunan Atatürk'ün, milletin yalnız emekçi sınıfından ibaret ve yalnız onun faydasına çalışan, toplum düzenini onun yararına kuran bir halkçılık duygusunu benimsemesi, çok sevdiği milletini bölmesi düşünülemez.

Atatürk'ün ortaya koyduğu ve bugün de Türk devlet idaresinin bir yönetim kuralı olan ve Anayasamızın başlangıç ilkeleri arasında yer almış bulunan "yurtta sulh ilkesi de Atatürk'ün millî huzur ve dayanışmayı amaç bildiğinin bir kanıtıdır. Yurtta sulh istemek, sınıflar arasında husumetin

Esas No:1963-173
Karar No:1965-40

doğmasını istememek, sosyal tesianüdü esas tanımaktır. Emekçi veya sermayeci sınıf yararına toplum düzenlemesi yapılırsa, karşı sınıfın zararı ile sonuçlanacak ve bu biçim düzenleme de sosyal tesianüdün yerini sınıf kavgası alacaktır.

Nitekim Dâvacı da iptalini istediği maddelerin genel ilkelerine aykırılığını iddia ettiği sırada C bendinde (... anılan maddeler statükocu, toprak ağaları ve kamu zararına çalışan spekülâsyoncu ve sömürücü sermaye sahibini korumakla Anayasa'nın halkçılık ve sosyal adalet ilkelerine aykırıdır.) demektedir. Eğer maddeler milleti bölecek sermayeci ve toprak sahibini korusa idi hiç düşünmeden maddelerin iptaline gidilirdi. Çünkü maddeler Anayasamızın millet bütünlüğünü kapsayan halkçılık ilkesine aykırı tedvin edilmiş olurdu. Aynı sebeple milletin bir sınıfını, işçi sınıfını diğerlerine üstün tutan halkçılık anlayışı da Anayasamıza aykırı olur.

8/4/1923 tarihinde halk partisinin kuruluşu dolayısıyla verdiği söylevinde Atatürk; "... Hakimiyet milletindir. Türkiye Büyük Millet Meclisinin haricinde hiç bir makam, mukadderatı milliyeye hakim olamaz. Bircümle kavaminin tanziminde her nevi teşkilâtta idarede, terbiyei umumiyede, iktisatta, esasatı milliye dahilinde hareket olunacaktır" demektedir.

Bu söylev ile Atatürk milliyetçiliği ortaya konmuş, sosyal ve ekonomik hareketlerde, yasama ve genel terbiye işlemlerinde "millî esaslar" ın kaynak olacağı prensibi açıklanmıştır. Kendisi tarafından kurulan halk partisinin, şu veya bu sosyal sınıfın insanlarını değil de milletin, zengin ve fakir, topraksız ve topraklı, okumuş ve cahil her sınıfı içine alan ve üye olarak kabul eden bir parti olması da Atatürk halkçılığının sınıfçı değil millet ölçüsünde bulunduğunu belirten başka bir karinedir.

Özetlenirse, gerek Atatürk ve gerekse yeni Anayasamız, ferdin hak ve hürriyetleri ile sınırlı bulunan sosyal adaleti gerçekleştirmek suretiyle sınıflar arasındaki fark ve çelişmeleri göze batmaz hale getirmek ve herkesi mülksüz yapmak yerine herkesi mülk sahibi kılmak amacını taşırlar. Bu sonuca ulaşmakla, sosyal sınıfların birbirine hasım değil birbirini tamamlar varlıklar olarak toplumda yer alacaklarında da şüphe edilemez.

"Emek yücedir, her şey onun faydasınadır" diyen ve üretimi tamamen devlete hasreden pek çok sosyalist düzenin halkçılığında ferdin hakları, hürriyetleri silinir, kapitalist ve aynı zamanda çok kudretli ve bütün kontrollerden uzak bulunan devletin karşısında bu fert çok zayıf kalır. Bu düzenlerin halkı da hak ve hürriyeti kısıtlanmış fertlerden tereküp etmektedir. Netice olarak dâva dilekçesinde yer alan ve iptali istenilen maddelerin Anayasamızın halkçılık ilkesine aykırı olduğu iddia edilen kısmının önemi açıktır. Dâvanın, karar yerinde münakaşa ve tahlili yapılırken bu konuya gerekli derecede önem verilmesi ve yapıldığı gibi bir cümle ile değil geniş gerekçelerle reddinin yapılmış olması lâzım idi. Aksine hareket olunması Mahkememizin hizmet gereklerine ve yukarıda belirtildiği gibi Anayasa'nın 135. maddesinin yüklediği (gerekçeli karar) şartına aykırı düşmüştür. Dâva dilekçesinde "halkçılık diğer ilkelere temeldir, demokrasi, cumhuriyet, devletçilik, devrimcilik ilkeleri de bu temel üzerine oturtulmuştur" denmiş bulunması, bu ilkeye ayrı bir önem kazandırmaktadır. Bunun içindir ki muhalefetimin sebebini belirtmek için ve misal olmak üzere halkçılık ilkesi üzerinde biraz durmak zorunda kalınmıştır. Diğerlerinin de bu ölçüde olsun incelenmesi maksada uygun düşmediğinden ele alınmamıştır.

Aksi anlayışlara meydan vermemek için şurasını açıklamak lâzımdır ki Anayasamız, işçinin verilmemiş haklarını, sağlanmamış faydalarını, ulusal üretimden kabiliyet ve çalışmaları ölçüsünde hisse almalarını, işsizlik, yoksulluk, hastalık ve ihtiyarlık hallerinde aç ve bakımsız kalmamalarını temin etmekle devleti görevlendirmiştir. İşçi ve emekçi istemesede, istesede Anayasa'nın devlete vermiş olduğu bu vazife yapılacaktır. Millet bu görevi gerçekleştirme yükümü altında bulunan devlet organlarını kontrol edecek ve icraya zorlayacaktır. İşçi de bunu, yazarak, söyleyerek, dernek,

sendika ve parti kurarak sağlamağa uğraşacaktır. Husumete gitmeden, millî birlik ve millî tesanüt içerisinde bu hak ve faydalarını gerçekleştirecektir. Anayasa'mız bunu ister. Sermayeci de aynı durumdadır. O da haklarını, faydalarını yine hukuk devleti ilkelerine dayanarak cebir ve tahakküm yoluna başvurmaksızın, işçinin insan haysiyetine yaraşır şekilde yaşama hakkını kabul etmek suretiyle iktisadî düzenini işletecektir. Sınıfçı halk anlayışı yerine millet ölçüsünde halk anlayışı bu sonuca götürür.

2- 141/1 ve 142/1. maddelerin metinleri üzerinde durulmaksızın sadece gerekçelerine dayanılarak kominizmi yasaklamak için tedvin edildikleri sonucuna varılması,

Sayın heyetten ayrılışımın diğer sebebi de şudur : Çoğunluk kararı, dâva konusu hükümleri, tedvin ve değiştirme gerekçelerine dayanarak kominizmi gaye edinen çabaları önlemek için tedvin edildiğini kabul etmiştir. Bu kabul yerinde ise de gerekçesi yetersizdir.

Çünkü bir kanun hükmünün sadece gerekçelere dayanarak tefsiri, isabetli sonuca götürmeyebilir. Gerekçeler, aydınlatıcı olmakla beraber bağlayıcı değildir. Kanun hükümleri, her halde metinlerinde saklıdır. Bunun için 141/1 ve 142/1. madde metinleri üzerine eğilmek ve bu metinlerdeki yasaklayıcı hükümlerle hangi eylemlerin ve rejimlerin hukuk dışına itildiğini ortaya koymak ve bundan sonra da yasaklanan eylemlerin kominizmi ifade edip etmediğini ve böylece gerekçelerin metinleşip metinleşmediğini belirtmek gerekirdi. Çünkü iddia dâva konusu metinlerin diğer doktrin ve fikir akımlarının tartışılma ve savunulmasını da yasakladığı ve fikir hürriyetini önlediği yolundadır. Bu nedenlerle doktrin ve uygulama olarak marksizm ve kominizmin genel kurallarının ele alınması ve iptali istenilen maddeler bentlerinde, gerekçelerde yazıldığı gibi bu esasların bulunup bulunmadığının araştırılması ve metinlerde kominizmi kapsıyorsa gerekçelerle ahenkli bulunduğunun dile getirilmesi gerekirdi.

Bu görüşümüzü aydınlatabilmek için aşağıdaki incelemeyi yapalım :

Önce kominizmin ne olduğunu ana çizgileri ile belirtelim. Bundan sonradır ki kominizmde şunlar, madde de onlar var denebilir.

Marksizmi ortaya atan Karl Marks ve arkadaşlarının yazdıkları kitap ve beyannamelere baktığımız zaman aşağıdaki esasları görürüz.

a) Kapitalizmin gelişmesi ile emekçi kitlesi büyümektedir. İşçi sayısının artması mücadele şuur ve hamlesini arttıracak ve bu artış işçinin zaferini sağlayacaktır.

b) Bu zafer mülkün sosyalleşmesi ve iktidarın işçi sınıfına geçmesi ve aynı zamanda bu sınıfın diğer sınıfları ortadan kaldırması demek olacaktır.

c) İktidarı ele alma, mülkü sosyalleştirme ve diğer sınıfları ortadan kaldırma ancak ihtilâlle gerçekleştirilecektir.

ç) Zaferin geçici olmaması için kapitalizmle mücadelenin milletler arası nitelik taşıdığını ve bu uğurda çalışmak gerektiğini işçi sınıfı bilmeli ve bunun bilincine varmalıdır ki millî olarak başlayan ve sonuçlanan ihtilâllerin dünyaya yayılması gerçekleşsin,

d) Proleterya zaferi dünya ölçüsünde sağlanırsa sınıflar yok olacağı için bir sınıfı korumakla görevli bulunan devlet de tarihe karışacaktır.

e) Tarihi olayların temelinde ekonomik sebepler saklıdır ve bu sebepler her vakit maddîdir.

Esas No:1963-173
Karar No:1965-40

Ana prensiplerinin başlıcalarını bunların teşkil ettiği marksizmin mücadelesi, diğer sınıfları kaldırmak, işçi sınıfını hakim kılmak, mülkü sosyalleştirmek ve bu amaçlara ihtilâlle ve dünya çapında ulaşmaktır.

Bu doktrin, yani marksizm 1917 yılında Rusya'da uygulanmaya başlanmış ve 1919 da Moskova'da toplanan üçüncü emternasyonal ise "Rusya'da muvaffak olmuş olan usulün, yani ihtilâlin her memlekette muvaffak olabileceği, sosyalist anlayışın marksizmi zayıflatmaktan başka bir işe yaramadığı" görüş ve kanaatına varmıştır.

1939 yılında yapılan 18 inci komünist partisi kongresinde Stalin "komünist devirde devleti devam ettirecekmiyiz" sualini soruyor ve cevabı yine kendisi "evet, kapitalistlerin muhasarası tasfiye edilmedikçe devleti devam ettireceğiz" cevabını veriyor.

Komünizmin uygulanması sebebiyle Sovyet Sosyalist Cumhuriyetleri Birliği Anayasasının birinci bölümünün "sosyal bünye" başlığını taşıyan kısmından bazı maddeler :

Madde : 1- Sovyet Sosyalist Cumhuriyetler Birliği, işçilerin ve köylülerin sosyalist devletidir.

Madde : 2- Sovyet Sosyalist Cumhuriyetleri Birliğinin siyasal temelini, büyük toprak ve sermaye sahipleri iktidarın devrilmesi sonucunda işçi diktatörlüğün zaferi sayesinde büyümüş ve kuvvetlenmiş olan işçi temsilcilerinin meclisleri teşkil eder.

Madde : 3- Sovyet Sosyalist Cumhuriyetleri Birliğinde şehir ve köy işçileri, işçi temsilcileri meclislerinin şahsında, bütün iktidara sahiptir.

Madde : 4- Sovyet Sosyalist Cumhuriyetler Birliğinin ekonomik temelini, kapitalist ekonomi sisteminin artırılması, üretim araçlarının özel mülkiyetinin kaldırılması ve insanın insan tarafından sömürülmesinin yokedilmesi üzerine kurulmuş olan sosyalist ekonomi sisteminin ve üretim araçlarının sosyalist mülkiyeti meydana getirir.)

Yukarıdaki belgelerden ve şeflerin söylevlerinden alınan ve kominizmin ana hatları belirtilen esaslara göre komünizm :

- a) Sermaye sınıfının ve orta sınıfın üzerine işçi sınıfın tahakkümünü tesis etmeyi,
- b) İşçi diktatoryası kurulduktan sonra diğer sınıfları cebir yolu ile ortadan kaldırmayı,
- c) Memleket içindeki demokratik ve Anayasal iktisadî ve sosyal temel nizamları yıkarak materyalist felsefeye dayanan komünizmin iktisadi ve sosyal nizamını kurmayı,
- d) Bu kuruluşlardan sonra ve özellikle dünya ihtilâli gerçekleşince (Stalinin nutkunda belirttiği gibi) devleti ortadan kaldırmayı prensip olarak kabul etmiştir.

Türk Ceza Kanununun 141 ve 142. maddelerinin birinci bentlerinde yer alan;

- 1- Sosyal bir sınıfın diğer sosyal bir sınıf üzerinde tahakkümünü tesis etmeye,
- 2- Sosyal bir sınıfı ortadan kaldırmaya,
- 3- Memleket içinde müesses iktisadî ve sosyal temel nizamlarından herhangi birini devirmeğe matuf cemiyetleri kurmak ve bu cemiyetlere girmek ve,
- 4- Yukarıdaki eylemlerle birlikte devlet siyasî ve hukukî nizamlarını topyekûn yoketmek için propaganda yapmak,

Eylemleri de, komünizmin yukarıdaki esasları ile mutabakat halindedir. Bu kısa inceleme dahi gerekçelerle metinlerin birbirlerine uygun bulduklarını ortaya çıkarmaktadır.

Dâva konusu madde gerçekleri, kül halinde yazılmıştır. Halbuki maddeler bentlerinde bütün yıkıcı doktrin ve fikir çabalarının yasaklanması kastedilmiştir. Komünizmin yanında anarşizm, faşizm, ırkçılık gibi ve aynı zamanda fert ve zümre diktası gibi akımların yasaklanması da aynı maddelerle yapılmakta ve bunun için gerçekler birbirine girmiş halde bulunmaktadır.

Birinci bentlerin yalnız komünizme ilişkin çabaları yasaklamaya hedef tuttuğu, kararda belirtildiği gibi 5435 sayılı Kanunun gerekçesindeki sarahatten ve son tadil gerekçesinde yine komünizme yer verildiği halde diğer bentleriyle başka fiillerin yasaklanmış ve komünizmin birinci bentde yer almış olmasından anlaşılmaktadır.

Bu mukayese ile yalnız gerekçeleri ile değil metinleri ile de dâva konusu 141/1 ve 142/1. maddelerin sadece komünizmi yasakladıkları ve başka yıkıcı doktrinlerin diğer bent ve maddelerde yer aldıkları anlaşılmış bulunmaktadır.

İddia edildiği gibi bu bentler, komünizmin dışında kalan ve demokratik metodlarla iktidara gelme amacını güden doktrin ve akımların yayımına, dernek ve parti kurarak gerçekleştirme çabalarına engel olan hükümleri kapsamamaktadırlar. Komünizmin ihtilâl ile iş başına gelmeyi, demokratik yollarla ve maksadını gizliyerek iş başına gelse dahi yine sınıfları imha, ortadan kaldırma ve mülkü sosyalleştirme işlerini cebirle yapmayı ve komünist idarenin savunma ve korunmasını yine cebirle icra etmeyi prensip bildiği için maddeler bentleriyle sadece komünizme ilişkin çabalar yasaklanmış ve meşru yollarla gerçekleştirme çabaları bu bentlerin yasaklanmış ve meşru yollarla gerçekleştirme çabaları bu bentlerin yasaklayıcı hükümleri dışında kalmıştır

Çoğunluk kararında, iptali istenilen madde bentlerindeki ilk üç eylem ile komünizm çabalarının yasaklanması öngörülmüştür. Hükmüne yer verilmiş iken kararın sistematiği bu kabule uydurulmamıştır. Bu kabule göre her üç eylemin bir arada ele alınması, yani sınıf tahakkümü, sınıf imhası, sosyal ve ekonomik temel nizamların ortadan kaldırılması eylemlerinin bir arada incelenip karara bağlanması gerekirdi. Böyle yapılmayarak "sosyal bir sınıfın tahakkümünü tesis" eylemi, komünizm çerçevesi dışında ve Anayasa'nın bazı hükümlerine muhalefet sebepleriyle sonuca bağlanmıştır.

3- Anayasamızın sosyalizme sınırsızca açık olduğu iddiasının sadece Anayasa gerekçesine ve Temsilciler Meclisi tutanaklarına dayanılarak ve yine Anayasanın ilgili maddelerinden bir kısmının veya tamamının metinlerine başvurulmadan reddedilmiş olmasıdır.

Anayasamız sosyalizme tamamen açık olduğu halde dâva konusu maddelerin bu fikrin yayımına ve savunmasına imkân vermediği hususundaki iddia kısmının münakaşasında da Anayasa metinlerine yer verilmiyerek bazı Anayasa maddelerinin gerçekleriyle Temsilciler Meclisi Anayasa Komisyonu üyelerinin, meclisteki beyanlarını karara almakla yetinilmiştir. Yukarıda açıkladığımız gibi metinler olmaksızın gerekçe ve meclis görüşmelerinin aydınlatıcı değerinden başka bir değeri olmadığı ve hükümlerinin metinlerde saklı bulunduğu şüphesiz iken bu gereğe riayet edilmemiştir.

Kararın bu konuya ilişkin gerekçesinde yüksek heyet (... Anayasamız izm'le biten doktrinlerden hiçbirisini ve bu arada sosyalizmi Türk devlet sistemi olarak tesis etmiş olmamakla beraber komünizm, insan hak ve hürriyetlerini ve demokratik hukuk devleti esaslarını red eden sair dikta rejimleri hariç olmak üzere diğer sistemlerin Türkiye'de gerçekleştirme imkânlarının açık bırakmış, ancak bunların ve bu arada sosyalizmin Türkiye'de hangi şekil ve Ölçüler içinde gerçekleştirebileceklerini gösteren sınırları da tayin etmiştir. Dâvacının görüşünü savunmak için de öne sürdüğü Anayasa maddeleri de sosyalizmin sınırsız olduğunu isbat etmekten uzaktır.) demiş

iken Anayasanın hangi hükümlerinin sosyalizm ve benzerlerine sınır olabileceğini göstermiş ve Dâvacının sosyalizme açık olduğu iddiasına mesnet olarak gösterdiği Anayasa maddelerinin neden bu (sınırsız olmayı isbat etmekten uzak) olduğunu belirtmemiştir. Hükümün bu kısmının da Anayasa metinlerine dayanmaması sınırlı bulunduğuna dair hüküm gerekçesinin açıkça gösterilmemesi karar için kusur teşkil etmiştir.

Dâvacının idiasını dayandırdığı maddelerden bazılarını incelemek ve kararın dayandığı gerekçe ile Anayasa Komisyonu Sözcülerinin Anayasanın görüşülmesi sırasındaki beyanlarının öngördüğü esasların metinlere geçip geçmediğini aramak bu eksikliği tamamlayabilecekti.

Dâvacı (Anayasamız sosyalizme açık bir Anayasadır ... Kapitalizme sınır koyan, liberalizme sınır koyan bir Anayasadır. Bu sınır kamu yararı sınıridir.

Anayasamız evvelâ mülkiyet hakkını kamu yararı ile sınırlayan, toprak reformunu öngören, bütün özel sektör faaliyetlerinin kamu yararı mülâhazası ile kamulaştırmasını ifade eden bir Anayasadır.) demekte olduğundan Anayasamızın bu husustaki maddelerini incelemek zorunludur.

Mahkeme kararında belirtildiği üzere Anayasa'mız izm ile biten doktrinlerden hiç birisini bütünü ile kabul etmemiştir. Bunun için kapitalizm kadar liberalizm ve o derece sosyalizm de sınırlıdır. Çünkü her rejimin ve her doktrin kendine mahsus hükümleri ve esasları vardır. Hiçbir devlet rejimi için "bu rejim şu veya bu rejime tamamen açıktır" demek, muhal değilse bile, çok güçtür.

Bu özellik ve karakterler diğer rejimlerle topyekûn bağdaşmaz.

Anayasamız mülkiyet hakkını, 36. maddesinde tanzim etmiş ve,

"Herkes mülkiyet ve miras haklarına sahiptir.

Bu haklar ancak kamu yararı amacı ile, kanunla sınırlanabilir." demiştir. Bu bir Anayasa hükmü, ferde tanınan bu hak ve hürriyetin kaynağıdır. Kamu yararı gerekirse bu hak, fayda yönünden ortadan kaldırılmamak şartıyla ve yine kamu yararı ölçüsünde sınırlanabilir.

37. madde ile toprak mülkiyetine ilişkin hükümler tesbit edilmektedir. Bu madde :

"Devlet, toprağın verimli olarak işletilmesini gerçekleştirmek ve topraksız olan veya yeter toprağı bulunmayan çiftçiye toprak sağlamak amaçları ile gereken tedbirleri alır" hükmünü koymaktadır. Bu hüküm topyekûn toprağı kamulaştırmaya giden bir toprak reformunu değil, herkesi toprak sahibi kılmaya, mülksüzü, mülklü yapmağa ve mülk sahiplerinin verimli şekilde topraklarını işletmelerini sağlamaya devleti vazifelendiren bir hükümdür. Bu hüküm, ana hükümdür. Aynı fıkra :

"Kanun, bu amaçlarla değişik tarım bölgelerine ve çeşitlerine göre toprağın genişliğini gösterebilir. Devlet çiftçinin işletme araçlarına sahip olmasını kolaylaştırır" hükmünü taşır ve bu hüküm her çiftçinin toprak sahibi olmasını ve araçsıza araç sağlanmasını öngören hükümdür. Ayrıca tarım bölgelerindeki toprağın genişliğini, tahdide devleti yetkili kılmakta ve bu yetki, mülkiyet hakkının kaldırılmasını değil her çiftçiye toprak temini amacını gütmektedir. Bu madde hükümleri de Anayasa'nın, mülkiyet hakkını esas aldığını ve toprak mülkiyetinde birkaç şahsın çok araziye sahip olmasını değil her çiftçinin yeteri kadar toprağa sahip olması gereğinin Anayasa prensibi olduğunu belirtmektedir.

Bu madde, toprak mülkiyetinin devlete hasrına ve ziraî işletmeciliğin yalnız devlet veya kooperatifler tarafından yapılması tarzına müsaade etmez.

38. madde kamulaştırma hükümlerini tesbit etmektedir. Bu madde de :

"Devlet ve kamu tüzel kişileri, kamu yararının gerektirdiği hallerde gerçek karşılıklarını peşin Ödemek şartıyla, özel mülkiyette bulunan taşınmaz malların kanunda gösterilen esas ve unsurlara göre tamamını veya bir kısmını kamulaştırmağa veya bunlar üzerinde idarî irtifaklar kurmağa yetkilidir" denmektedir. Burada mülkiyet hakkının kamu yararı vardır mülâhazası ile ortadan kaldırılması değil özel mülkiyette bulunan muayyen taşınmaz malın kamu yararının gerektirmesi, gerçek karşılıklarının peşin ödenmesi ve kanunda gösterilen usullere riayet edilmesi şartıyla kamulaştırmaya gidilebileceğini göstermektedir. Bu madde ile kamu yararına kayıtlı olabilen taşınmaz mallardır, mülkiyet hakkı değildir. Muayyen şartların gerçekleştirilmesi ile kamulaştırmaya gidilse dahi mülkiyet hakkının icabı olarak sahibinin faydalandırılması prensibine dokunulmamaktadır.

Maddenin diğer fıkraları büyük kamulaştırma bedellerinin taksitlerle ödenebileceği hususunu ve onun şartlarını titizlikle tesbit etmektedir.

Bütün bunlar mülkiyet hakkının esas, kamu yararına kamulaştırmanın ise istisna olduğunun ifadesidir. İstisnaların kaideyi bozmayacağı ise genel bir hukuk ve mantık kuralıdır. Bunun için kamu yararı namına mülkiyet hakkının bazı sınırlamaya ve bazı taşınmaz malların kamulaştırmaya tâbi tutulmaları imkânı, bu hakkın inkârına veya ortadan kaldırılabilmesi anlayışına hak kazandırmaz.

39. madde ise devletleştirilmenin şekil ve şartlarını tesbit etmektedir.

40. madde ile kişiye tanınan "dilediği alanda çalışma ve sözleşme hürriyetine sahip olma ve özel teşebbüs kurma serbestisi 39. madde hükümleri ile sınırlamaya tabi tutulmaktadır. 39 madde de:

"Kamu hizmeti niteliğini taşıyan özel teşebbüsler, kamu yararının gerektirdiği hallerde, gerçek karşılığı kanunda gösterilen şekilde ödenmek şartıyla devletleştirilebilir" denmektedir.

40. maddenin sağladığı hak ve hürriyet gereğinden olarak kurulmuş olan özel teşebbüsün ancak "kamu hizmeti" niteliği taşıyanları ve bunlardan da kamu yararı bulunanlar, gerçek karşılığı Ödenmek suretiyle Devletleştirilebilecektir. Demekki, kamu hizmeti niteliğini taşımayan özel teşebbüslerin devletleştirilmesine imkân yoktur ve bu kısım özel teşebbüs çok geniştir. Kamu yararı bulunmayan Özel teşebbüsler için de böyledir. Bu şartlar bulunsa dahi özel teşebbüsün en çok 10 yıl içerisinde eşit taksitlerle ve faizi de dahil olmak üzere bedelleri ödenecektir 40. maddenin sağladığı hürriyet ve hak 39. madde ile takyit dilmıştır amma kuvvetli zabıta hükümleri konmuştur. Kamu hizmeti niteliğinde bulunmayan bir çok Özel teşebbüs sahalarına kamu yararı bulunsa dahi devletleştirilmecilik yaklaşılamayacaktır. 40. maddenin ikinci fıkrasında ki (Kanun bu hürriyetleri ancak kamu yararı amacı ile sınırlayabilir") hükmü konmakla hürriyetlerin şartlarla sınırlanabileceğini bir kez daha belirtiyor.

40. maddenin üçüncü fıkrasında da (Devlet, özel teşebbüslerin, millî iktisadın gereklerine ve sosyal amaçlarına uygun yürümesini, güvenlik ve kararlılık içerisinde çalışmasını sağlayacak tedbirleri alır) esaslarını koymaktadır. Bu fıkra ile devlete, özel teşebbüsü millî iktisadın gereklerine ve sosyal amaçlara uygun yürütme için tedbir alma vazifesini verirken aynı özel teşebbüsün güvenilirlik ve kararlılık içinde çalışmasını sağlamak görevini de vermektedir. Millî iktisadın gereklerine ve sosyal amaçlara uydurmaya yetkili devlet aklına geldiği zaman istediği özel teşebbüs sahasını devletleştirilemeyecek, programının gerçekleştirilmesi için bütçesinde para bulamadığı zaman özel teşebbüsü devletleştirme yoluna gidemeyecektir. Aksi halde aynı devlet, özel

Esas No:1963-173
Karar No:1965-40

teşebbüsün güvenlilik ve kararlılığını bozmuş, 40/3. madde ile verilen devlet vazifesi çiğnenmiş ve Anayasa hükümleri ihlâl edilmiş olur.

Dâvacı, bu konudaki iddiasını ifade ederken (bütün özel sektör faaliyetlerinin (kamu yararı mülâhazası ile kamulaştırılmasını ifade eden Anayasa) tabirini kullanmakla Anayasa'nın yukarıda yazılı hükümlerini manada anladığını açıklıyor.

Dâvacı bu kısma ilişkin iddiasının izahına devam ederek (her vatandaşa iş bulmayı, devlete ödev olarak veren, herkese insanlık seviyesi ile müt nasip ücret almayı öngören, hakolarak tanıyan plânlı ekonomiyi, sosyal sağlık ve sosyal sigortayı ele alan bir Anayasadır) diyerek Anayasa'nın sosyalizme açık olduğunun delillerini beyan etmeğe çalışmaktadır.

Çalışma hakkı Anayasa'mızın 42. madesinde yerini almıştır. Madde de

"çalışma herkesin hakkı ve Ödevidir.

Devlet çalışanların insanca yaşaması ve çalışma hayatının kararlılık içinde gelişmesi için sosyal, iktisadî ve malî tedbirlerle çalışanları korur ve çalışmayı destekler, işsizliği önleyici tedbirleri alır" hükümlerini görmekteyiz. Maddenin birinci fıkrası ile çalışmanın herkez için bir hak ve ödev olduğunu belirtmektedir. Çalışma hakkının gerçekleştirilmesi için iki ödevin birleşmesi gerekmektedir.

Birincisi ferde düşen gerekli şekilde çalışma ödevi, ikincisi de çalışmak isteyen ferde iş bulmak, insanca yaşaması ve çalışırken kararlılık içinde işinin gelişmesi için sosyal, iktisadî ve malî tedbirlerle çalışanları korumak ve desteklemek mevkiinde olan devletin ödevidir. Görülmektedir ki bu madde de (bütün) cü, millet ölçüsünde halkçıdır. Çünkü (çalışma herkesin hakkıdır) demekle toplum hayatında çalışma mevkiinde bulunan bütün insanların çalışması kastedilmektedir. İşçi, sermayeci, çiftçi, topraklı ve topraksız, memur ve öğretmen demeden, hepsinin, millet fertlerinin çalışması bu madde ile ele alınmaktadır. Türkiye demokrasisinde sınıflar arasında geçilmez sınır bulunmadığına, işçinin patron ve patronun işçi haline gelmesinin her vakit mümkün olmasına ve sermayecinin de kararlılığa, malî tedbirlerle korunmaya ve desteklenmeye muhtaç bulunmasına göre devletin çalışanlara yardımı herkes için ihtiyaçtır. Esnafa kredi sağlayacaktır, işçinin sosyal ihtiyaçlarını yerine getirecektir ve sanayicinin muhtaç olduğu ilkel maddeleri de dışardan saklanması icap ediyorsa gereklerine başvuracaktır. Binaenaleyh 42. madde ile sadece işçi ve emekçi sınıf değil toplum iş hayatında yerini alan her yurtdaş bu madde hükmünden faydalanabilecektir.

Anayasa'mızın 43, 44, 45, 46, 47. maddeleri ise daha çok işçi olarak çalışanların korunmasını sağlayan maddelerdir. Bu maddelerle devlete, çalışanların cinsiyet ve sıhhatleri ile bağdaşmayan işlerde çalıştırılmamaları, dinlenmeyi ve adil bir ücret elde etmelerini, sendika kurma, toplu sözleşme ve grev yapma haklarını sağlama görevleriyle devlet görevlendirilmiştir. Devletin bu görevleri, sosyal devlet oluşunun icabıdır. Anayasa'mızın temel haklar ve ödevler kısmının birinci bölümünün genel hükümlerinden olan 10. maddesinin ikinci fıkrasında (devlet kişinin temel hak ve hürriyetlerini, fert, huzuru, sosyal adalet ve hukuk devleti ilkeleriyle bağdaşmayacak surette sınırlayan siyasî, iktisadî ve sosyal bütün engelleri kaldırır, insanın maddî ve manevî varlığının gelişmesi için gerekli şartları hazırlar.) Hükümleri bulunmakta ve bu hükümler, sosyal devletin görev ve amaçlarını açıklıkla ortaya koymaktadır. Devletin bu vazifesi, fert hak ve hürriyetlerini, belli ölçülere uymayacak şekilde sınırlayan engelleri kaldırmaktır. Bu engellerden kim zarar görürse o, devletin sosyalliği esasının harekete geçmesini ister. İşçi, sermayeci, topraklı ve topraksız, köylü, kim olursa olsun bu istekte bulunmaya, sosyal devletin bu husustaki yetkilerinden faydalanmağa haklıdır. Her sınıf, herkes, her meslek erbabı bu hakka sahiptir.

Esas No:1963-173
Karar No:1965-40

İşçiye hususî haklar tanıyan ve yukarıda kısaca incelenmiş bulunan Anayasa'nın 43 ve devamı maddeleri, 10. maddenin ikinci fıkrasının devlete yüklediği genel vazifenin ayrıntılarını belirtmektedir. Ve devlet, bu hususlarda zayıf olan işçiye yalnız bırakmamakta ve korumaktadır.

Anayasa'nın 48. maddesi de sosyal güvenliği sağlamak için sosyal sigortalar ve sosyal yardım teşkilâtı kurmak ve kurdurmakla devleti vazifelendirmektedir. Sosyal güvenlik, her yurtdaşın yarınından emin olmasını sağlamak demek olduğuna göre bu ilke'de geneldir ve bütün yurtdaşlar içindir. 49 uncu maddenin devlete verdiği ferdin ruh ve beden sağlığını temin görevi de geneldir.

Hak ve hürriyetlerin özel maddelerindeki düzenleyici hükümlerin dışında kalan Anayasa kurallarından ve hepsine hâkim Anayasa'nın ruhundan da kısaca bahsetmek yerinde olur :

a) Anayasa'mızın ikinci maddesi Türkiye Cumhuriyetinin insan haklarına dayandığını bildirir. Böylece Cumhuriyetimizin bir niteliğini ortaya koyar. Mülkiyet hakkı, özel teşebbüs kurma hakkı, serbest, istediği işte ve istediği yerde çalışma hak ve hürriyetleri ve sosyal güvenlik hakkı da ferdin temel hak ve hürriyetlerindedir. Anayasa'nın 10. maddesinin ikinci fıkrası emri icabından olarak devlette bu hak ve hürriyetleri korumakla vazifelidir. Devlet Anayasa kurallarına aykırı hareket edemez ve ettirmez. Esasen devletin gayesi de budur. Temel hak ve hürriyetlerin bazı kayıtlarla sınırlanabilmesi, ancak her hakkı ilişkin maddelerde gösterilen aşılamayacak şartlar içinde olabilecektir. Cumhuriyetin bu niteliği de sınırlamada insan haklarına uygun hareket etmeyi gerektirir.

b) Anayasa'mızın 8. maddesi de Anayasa'nın üstünlüğü prensibini koymakta ve hükümlerinin yasama, yürütme ve yargı organlarını, idare makamlarını ve kişileri bağlayan temel hukuk kurallarından biri olduğunu ilân etmektedir. Bu maddenin bağlayıcı hükümleri varken yasama, yürütme ve yargı organlarının Anayasa'nın yukarıda belirtilen hak ve hürriyet kuralları ile şartlarının dışına çıkacakları düşünülemez. Aynî hükümlerle bağlı oldukları için fertler de Anayasa kaidelerine saygı göstermek zorundadırlar.

c) Anayasa'nın ikinci maddesinde yer alan "Hukuk devleti" prensibi de Anayasa hükümlerinin, hukuk kurallarının başında bulunması dolayısıyla Anayasa'ya aykırı teşebbüsleri durduracak derecede kuvvetlidir.

ç) Bunlardan başka Anayasa'mızın 11. maddesinin ikinci fıkrası vardır ki Anayasa'nın sağladığı temel hak ve hürriyetlerin hepsine, kesin ve aşılmaz sınırı çizmektedir. Bu fıkra, ne kamu yararı, genel ahlâk, kamu düzeni, sosyal adalet ve ne de millî güvenlik gibi sebeplerle hak ve hürriyetlerin özüne dokunulamıyacağını ortaya koymaktadır. Bu kadar kesin bir hüküm varken mülkiyet, serbest teşebbüs kurma, istediği işte ve yerde çalışma, yarınından emin olma hak ve hürriyetlerinin özü yok edilemez.

d) Zabıta hükümlerinden birisi de Anayasa'nın 4. maddesinin üçüncü fıkrasındaki "hiç bir kimse veya organ, kaynağını Anayasa'dan almayan bir devlet yetkisini kullanamaz" hükmüdür. Bu cümle : açıkça demektir ki Anayasa hükmü ortada iken hiç bir organ ve kimse o, hükümlere aykırı, o hükümlerden alınmamış yetki kullanamaz ve kullanırsa bu yetki meşru olmaz.

e) Anayasa metnlerinin ve başlangıç hükümlerinin sakladık bir mh vardır. Bu ruh, bütün millet fertlerini, kaderde, kıvançta, tasada ortak, bölünmez bir bütün halinde, millî şuur ve ülküler etrafında toplayan; millî birlik içinde daima yücelmeyi amaç bilen, Türk milliyetçiliğinden hız ve ilham alarak millî dayanışmayı, sosyal adaleti, ferdin ve toplumun huzur ve refahını gerçekleştirmeyi ve teminat altına almayı mümkün kılacak demokratik hukuk devletini, bütün hukukî ve sosyal temelleriyle kurma ruhudur. Anayasa'mızla kurulan devlet, bu amacı

Esas No:1963-173
Karar No:1965-40

gerçekleştirecektir. Bu devlet, görevinin icabı olarak (ferdi olan sevinç ve ızdıraplar dışında) bir sınıfın ağlaması yanında diğer sınıf veya sınıfların gülmesini yaratacak olan iktisadî ve sosyal oluşlara meydan vermeyecek, milletçe gülme, milletçe sevinme, milletçe huzur, milletçe refah sonuçlarına götüren bütün tedbirleri alacaktır. Millî birliğin, millî dayanışmanın kuvvetlenmesi, gelişmesi ve korunması için gerekli işleri yapacaktır.

İşte bu Anayasa ruhu ve devlet görevi, sınıf kavgasına sebep olan; bir sınıfın diğer sınıflara üstün tutulmasına, bir sınıfa diğer sınıflardan fazla hak ve fayda sağlanmasını öngören bir sosyal ve siyasal düzenlemeye izin vermez. Milleti bölen, birbirinden ayıran, millî ruh ve tesanüdü hırpalayan bütün sebepleri ortadan kaldırmak ve bu arada sınıf kavgalarını önlemek devletin görevidir.

Tabiatıyla fertler kadar sınıflarda Anayasa'da belirtilen hak ve faydalarını sağlamak için bütün imkânlardan yararlanacaklardır. Sendika, basın, grev, parti, dernek ve seçim yollarıyla bu hak ve faydalarını gerçekleştireceklerdir. Yalnız bu uğurdaki çabaları Anayasa'nın ruhu içerisinde kalacak, millî tesanüt ve millî birlik yerine milletin bölünmesi, sınıfların husumeti istikametinde gelişemeyecektir.

Anayasa'nın koyduğu temel hak ve hürriyetler, zabıta hükümleri diye sınırlanan kural ve ilkelerle Anayasa'nın ruhu meydanda iken, hangi devletin uyguladığı sosyalizme, Anayasa'mızın tamamen açık olduğu belirtilmeden, hangi partinin programına girmiş bulunan sosyalizm ve hangi kökten gelen sosyalizm olduğu ortaya konmadan, öne sürülen rejimin bütün kuralları, amaçları anlaşılacak Anayasa'mızla karşılaştırılmasına imkân verilmeden genel olarak Anayasa'mızın sosyalizme tamamen açık olduğu iddiası, tartışmaya dahi yeterli değildir.

Şu ciheti belirtmek gerekir ki "Anayasa'mız meçhul rejimlere ve yine bu arada meçhul kalan sosyalizme açık değildir" derken Anayasa'mız tadil edilmeden bu Anayasa içerisinde uygulanması istenilen rejim veya sosyalizm kurallarının bütünü ile uygulanamayacağı kastedilmiş bulunmaktadır. Yoksa komünizm, faşizm, anarşizm ve cumhuriyet dışı rejimlerden gayri olan ve demokratik raetodlarla iktidara gelmeyi ve gitmeyi amaç bilen her rejim ve sosyalizm Anayasa'mızın demokratik yapısı içinde, rejim ve programlarının Anayasa'mızla çatışmayan hüküm ve kısımlarını uygulayabilirler. Yine bunlar Anayasa'mızın demokratik ve hürriyetçi yapısı içinde fikrî çalışmalarda bulunmak, parti ve dernek kurarak çaba sarfetmek hak ve hürriyelerine sahiptirler. Yalnız uygulamada Anayasa'nın çizdiği sınırlara, sağ ve sol hudutlara, yukarıda belirtilen temel hak ve hürriyetlerle zabıta hükümlerine riayet etmek zorundadırlar.

Üçüncü grupta yapılmış olan Anayasa hükümlerinin bu incelemelerinin konuya biraz daha aydınlık getirdiği düşünülebilir. Sayın heyetçe ele alınmış olsaydı daha isabetli ve mükemmel netice elde edilebilirdi.

Böylece kararın sistemine, (yazılış tarzına), gerekçesiz olarak veya lüzumu kadar gerekçe gösterilmiyerek ve yine dâva konusu maddelerle Anayasa maddelerinin metinleri üzerinde durmaksızın kararın tesbit edilmiş olmasına ilişkin muhalefet yazımda sona ermiştir.

Üye

Hakkı Ketenoğlu